

Ob borbi za ljubljansko vzgojno posvetovalnico

V začetku tega meseca je opozoril slovensko javnost univ. prof. dr. Ljubo Bavcon s člankom »Vzgojna posvetovalnica v Ljubljani — ogrožena« (Delo št. 29 z dne 1. febr. 1966) o ogroženosti navedene institucije in da je razlog to ogroženosti — denar, ki da ga ne more zbrati za to našo slovensko ustanovo velika Ljubljana. Dne 4. t. m. pa smo gledali in poslušali o delu in problematiki vzgojne posvetovalnice v Ljubljani tudi oddajo v naši televiziji. Dogodek sam v zvezi z eventualno likvidacijo vzgojne posvetovalnice v Ljubljani ni samo žalosten, marveč je tudi nevaren: saj gledamo v njem tendence rušenja življenjsko važne in pomembne ustanove za vzgojno pomoč problematičnim osebnostim, ustanove, katere delo postaja spričo čedalje bolj kompliciranejšega načina vsakodnevnega življenja in posledic te kompliciranosti z vsakim dnem pomembnejša! Prav zadnji čas nacenjamo resneje težka vprašanja socialne ogroženosti in raznih oblik družbene neprilagojenosti naše mladine, opozarjamo na mladinsko prestopništvo, poglobljamo se v problematiko dejavnosti naših vzgojnih in posebno vzgojno-poboljševalnih zavodov ipd., kar je — da se tako izrazimo — že kurativna, že gašenje požara! Problemov je vsak dan več, zato so tudi naloge težje — zaradi tega pa so potrebne tudi nove in nove metode in nova sredstva, da bi negativne pojave že v kalu preprečevali. Ko danes po vsem svetu — a to velja prav tako tudi za nas! — toliko poudarjamo načelo: boljša pravočasna preventiva kot pozna (često že prepozna) kurativa, na drugi strani pri nas zahtevamo v neverjetno protislovje, da ogrožamo institucijo, ki nam dejansko pomeni osnovo take preventivne!

Dandanes se že tudi pri nas seznanjamo z novimi oblikami sodobne družine, ki se z vsakim dnem bolj in bolj oddaljuje od patriarhalnosti starejših časov. Sociologija sodobne družine je o tem zadosti prepričljiva. Novi vidiki proizvodnje, med temi tekoči trak, delitev dela, vplivajo tudi na oblikovanje nove družine z novimi drugačnejšimi odnosi in tudi drugačnejšimi vzgojnimi metodami. Nobena skrivnost ni, da ima marsikateri otrok slabe roditelje in k temu še druge neugodne življenjske pogoje, da že v osnovi nima pogojev za razvoj zdrave osebnosti. Pedagoška praksa potrjuje, da v marsikaterem mladem človeku, ki izhaja iz takih pogojev, zdrave sile zmagujejo, če smo mu pravočasno pomagali z vzgojnim nasvetom ali podobno akcijo. V bolj kompliciranih primerih pa je treba angažirati skupino (team) strokovnjakov, da z vsemi sodobnimi znanstvenimi metodami sodeluje pri pravočasnem reševanju mladega človeka, če bi ali če je že iztril, in mu pomagati na pravo pot. Da to pogostoma ni lahko delo, vemo iz vsakdanje prakse, in je potrebno čisto mnogo naporov, da rešimo mladega človeka za njegovo pozitivno bodočnost — v dobro njemu in družbi. Nova družina potrebuje ali bo potrebovala v nešteti primerih pri vzgoji otrok in mladine pomoč takih strokovnjakov! A take strokovnjake, ki se lotujejo svojega dela ne samo za denar, marveč z mnogo ljubezni do človeka, da bi mu pomagali v njegovi najtežji mladosti, združuje taka institucija, ki ji pravimo vzgojna posvetovalnica.

Misliti pa moramo tudi na našo šolo! Tudi za šolo so minili lepi časi, lahko bi rekli stari patriarhalni časi, ko je učitelj ali profesor sam oblikoval mladega človeka in ga usposabljal za življenje. Ker se v tem oziru pri nas ni mnogo spremenilo — kljub različnim oblikam in situacijam dobrih starih časov še vedno botruje delu naših šol, zato tudi ob raznih redovnih konferencah, konec pol leta ali ob zaključku šolskega leta začudeno gledamo ali obravnavamo visoke procente negativnih uspehov ali pa tožimo nad slabo izobraženostjo naše mladine. Naj mi bo dovoljen preprost primer: patriarhalni kovač ali čevljar je v družbi svojih pomočnikov in vajencev ob pogojih starih dob kar dobro ustvarjal, delal, uspeval in živel. Nič ne doživlja kakih posebnih pretresov, mirno jim je plavala njihova barka. Za sodobnega kovača ali čevljarja v pogojih moderne proizvodnje ob industrializaciji, elektrifikaciji, motorizaciji, tekočem traku, delitvi dela ipd., pa je že važno, tako rekoč nujno, da mora imeti ob sebi študirane tehnika

in inženirja; celó socialnega delavca in industrijskega psihologa (in že tudi industrijskega pedagoga) vključujemo zadnje čase (na zaopustnost) v proizvodno delo. Zdaj pa se vprašajmo: kateri strokovnjak pa pomaga v težkih sodobnih življenjskih in vzgojnih pogojih našemu učitelju ali profesorju, našemu praktičnemu šolniku? Izvajamo šolsko reformo, dvo- ali trioddelčne šole na prijaznih hribočih, kjer sta eden ali dva šolnika skozi desetletja v lepem stiku z voditelji vzgajala in izobraževala cele rodove, smo preoblikovali, ponekod celo zaprli, otroke prevažamo v večja šolska središča itd. No — saj morda to ni slabo! Toda: kakšni so učni uspehi teh otrok? Kakšen je njih osebnostni razvoj? Kakšen je odnos roditeljev, družbenih in gospodarskih organizacij, raznih forumov do šolskih in prosvetnih vprašanj naše mladine? In v zvezi s takimi vprašanji stopa konkretno pred nas vprašanje, zelo aktualno vprašanje: Ali smo našemu učitelju-praktiku ali profesorju-praktiku pri njegovem težkem učno-vzgojnem delu nudili kako pomoč v obliki takih sodelavcev, kakor so npr. pediater, socialni delavec, psiholog, pedagog? In tu začutimo na vsem lepem težko in aktualno problematiko vzgojnega posvetovanja in vzgojnega svetovanja ne samo za starše in druge odrasle ter mladino, marveč tudi za vzgojitelje, učitelje in profesorje. Strokovne službe, ki jih opravljajo npr. socialni delavec, šolski psiholog, šolski pedagog, defektolog idr., so si izostrile delovne metode po znanstvenih principih in so lahko v veliko pomoč šolnikom-praktikom, katerih naloge so tudi vsak dan težje in odgovornejše. In tako se pojavlja tudi na terenu zunaj Ljubljane vprašanje ustanavljanja takih institucij, kakršna je vzgojna posvetovalnica, zato je tembolj nerazumljiva misel o propadu ljubljanske vzgojne posvetovalnice, ki ima kot centralna služba vzgojnega svetovanja (poleg mariborske) važno nalogo s svojimi mnogoletnimi izkušnjami pomagati podobnim podvigom na terenu.

Ob polletnih počitnicah smo imeli tudi na celjskem področju vrsto pedagoških seminarjev za učitelje in profesorje. Na seminarju v Celju in v Velenju se je misel o vzgojni posvetovalnici izcimila naravnost in zahtevala, da pridemo tudi tu čimprej do take ustanove. Z vzgojno posvetovalnico smo pričeli v Celju v okviru centra za socialno delo pred leti, pozneje je stvar zaspala — zaradi pomanjkanja denarnih sredstev. Ponovno smo ustanovitev te preproste institucije sprožili na letnem občnem zboru bivše okrajne organizacije društva prijateljev mladine v Celju in tudi ob priliki letne skupščine občinske organizacije društva prijateljev mladine. Na letošnjem seminarju za učitelje v Velenju so učitelji sprožili misel o mobilni poklicni posvetovalnici, ki bi priložnostno stopala v stik s prizadetimi in nudila ustrezno pomoč šolam, otrokom in roditeljem. Seveda je tudi ta oblika povezana — z denarjem. Zanimivo je vendarle omeniti, da imajo priložnostno vzgojno posvetovalnico v okviru socialne službe v občini Zalec — deluje že skoraj 10 let in obravnava vse težje vzgojne primere s področja navedene občine. Nujno je, da dobimo moderno vzgojno posvetovalnico tudi v Celju — dolžnost merodajnih činiteljev pa bodi, da zahtevno uresničijo!

Ob najrazličnejših prilikah govorimo dandanes o investicijah, pri tem pa pozabljamo, da je najvažnejša investicija skrb za našega mladega človeka. Posebno pa moramo poskrbeti za tistega, ki nosi ogroženost za svoj razvoj morda v sebi ali pa živi v takem okolju, ki ga bo nujno privedlo na stransko pot. Boriti pa se moramo proti vsakemu iztirjenju — a to pravočasno!

Nujno je tedaj, da takšno važno institucijo, kakor je vzgojna posvetovalnica v Ljubljani, podpremo in jo finančno okrepimo, ker na terenu mnogo pričakujemo od njenega še ugodnejšega razvoja. Poti nazaj ne sme biti — možna je samo pot naprej! Čimdalje prej moramo imeti v naših večjih središčih podobne ustanove, ki jim bosta vzorna ljubljanska in mariborska vzgojna posvetovalnica odlična mentorja. Naš ideal pa bodi, da bi imela vzgojno posvetovalnico z izbranimi strokovnim teamom vsaka naša višje organizirana šola!

Albin Podjavoršek

REPUBLIŠKI POSLANCI O PROBLEMNIH ŠOLSTVA

Zakaj se ne nadaljuje akcija za izgradnjo novih osnovnih šol? — In ljubljanska pedagoška akademija?

Na seji prosvetno-kulturnega zbora skupščine SRS (14. t. m.) so poslanci razpravljali o nekaterih vprašanjih šolstva. Na že prej postavljena vprašanja poslancev Ivana Bertonceja in Miroslava Vuteja glede financiranja šol druge stopnje je odgovoril republiški sekretar za prosveto in kulturo Tomo Martelanc.

Sole druge stopnje, ki se financirajo iz ljubljanskega medobčinskega sklada, prejemajo že več mesecev le 80 odstotkov odobrenih sredstev za svojo dejavnost in ne morejo v redu in pravočasno izplačevati niti osebnih dohodkov svojim stalnim in pogodbenim sodelavcem — da o materialnih potrebah teh šol sploh ne govorimo. Tako stanje, ki traja že predolgo, povzroča v delovnih kolektivih negotovost in seveda negativno vpliva na uspešnost dela v teh šolah. Razen tega tudi ni urejene revalorizacija osebnih dohodkov prosvetnih delavcev na strokovnih šolah. (Tov. vprašanje je postavil tov. Bertoncej.) Republiški sekretar je dal v zvezi s temi vprašanji naslednje pojasnilo.

Zaradi šibke dinamike dotoka sredstev v medobčinski sklad za financiranje strokovnih šol v Ljubljani ta sklad v preteklem letu ni mogel v celoti uresničiti predvidenega finančnega načrta; zato so šole prejele od prvotno odobrenih sredstev le 80 odstotkov sredstev — in bile seveda prisiljene v skrajno varčevanje. (Nekatere občine niso izpolnile niti polovico svojih obveznosti do medobčinskega sklada.) Tudi za revalorizacijo osebnih dohodkov po uveljavitvi gospodarske reforme te šole niso prejele nobenih dodatnih sredstev, tako da so lahko dvignile osebne dohodke le toliko, kolikor so bili znižani prispevki (10 do 15 odstotkov).

Do sprejetja novega zakona o financiranju šolstva bo predvidoma ostal način financiranja strokovnih šol načeloma nespremenjen. Sredstva za potrebe teh šol bodo še nadalje delno preskrbele občinske skupščine iz svojih proračunov in jih združevale v občinskih skladih po merilih, ki so jih sprejele v začetku lanskega leta. Največji del sredstev pa bodo zagotovile gospodarske organizacije s prostovoljnimi prispevki.

Spričo široke družbene akcije konec lanskega leta glede financiranja strokovnih šol je pričakovati, da bo odziv gospodarskih organizacij in občin ugodnejši, kot je bil lani. Večina občinskih skupščin je že razpravljala o financiranju strokovnih šol in sprejela ustrezne ukrepe in priporočila gospodarskim organizacijam. Ostane pa docela odprto vprašanje sredstev za investicije.

PRENOS NALOG ZAVODOV PROSVETNO-PEDAGOŠKE SLUŽBE NA OBČINE JE NEZAKONIT

Poslanica Truda Žohar-Durjava je postavila vprašanje, ali so v skladu z veljavnimi predpisi poskusi prenosa nalog zavodov za prosvetno-pedagoško službo v okvir občinske uprave in pa kakšni ukrepi so bili sprejeti za izboljšanje organizacije in delovanja prosvetno-pedagoške službe.

»Prenos nalog prosvetno-pedagoške službe v okvir občinske uprave je nezakonit,« je odgovoril na to vprašanje republiški sekretar Tomo Martelanc. »Zakon o prosvetno-pedagoški službi namreč določa, da opravlja naloge prosvetno-pedagoške službe zavodi za prosvetno-pedagoško službo. Prosvetno-pedagoška služba ne sodi v okvir občinske uprave, pač pa je to posebna samostojna strokovna služba in le kot taka lahko uspešno in učinkovito opravlja na šolah naloge, ki jih določa zakon. Uspešno spremljanje, proučevanje in pospeševanje dela na področju vzgoje in izobraževanja, pedagoški nadzor, učinkovita pedagoška pomoč učiteljem in uspešna organizacija njihovega strokovnega izpolnjevanja — vse to je možno samo v dobro organiziranih, strokovno ustreznih zavodih za prosvetno-pedagoško službo.«

Okvirni program in sistematičnejši shemo prosvetno-pedagoške službe v naši republiki pripravljata zdaj zavod za šolstvo, posebna komisija pa proučuje organizacijo zavodov PPS z naloge, da pospeši pripravo prosvetno-kulturnega zbora skupščine SRS (z dne 26. okt. 1965) o smotnejši organizaciji prosvetno-pedagoške službe. Do 1. aprila 1966 naj bi zavodi PPS izdelali strokovne pedagoške in ekonom-

ske analize, na temelju katerih bodo občinske skupščine sklepale o umestnosti združitve zavodov Ljubljana I in Ljubljana-Vič, Jenesice in Kranj, o priključitvi ptujškega zavoda k mariborskemu ter o ukinjavi zavodov v Krškem ter pripojitvi njegovega območja k zavodu v Celju ali v Novem mestu — ko bodo na teh zavodih ustvarjeni ustrezni pogoji.

VSEPOVSOD: POTREBA PO GRADNJI NOVIH ŠOL

Poslanec Dane Debič je govoril o nujni potrebi gradnje dveh novih šol v žalski občini — v Petrovčah in v Grižah, vendar občina nima denarja za to. Tudi na ostalih šolah žalske občine niso ustvarjeni materialni pogoji za uspešno izvajanje šolske reforme.

Poslanica Darinka Šušteršičeva je v zvezi z ukinjavo programa za investicije v osnovno šolstvo — akcija, ki jo je pred letom začela republika, ko je sklenila trajno intervenirati s svojimi sredstvi pri gradnji potrebnih osnovnih šol, se namreč v letošnjem letu ne nadaljuje — opozorila na problem gradnje osn. šole v Kobaridu. Stanje v tej šoli je kritično in bi mlačnost, ki bi jo imeli do tega problema, vplivala na razpoložanje vseh prosvetnih delavcev in sploh volivcev v občini.

Na podoben problem je opozorila poslanka Zofka Kodričeva. Kljub dobri volji in prizadevanjem ptujške občine namreč vprašanje gradnje nujno potrebnih novih šolskih poslopj za osnovne šole v Ptuj in okoljskih krajih še nebo kmalu zadovoljivo rešeno, kot kaže.

Poslanec Ivan Bertoncej pa je s primeri navajal, kako je zmerom bolj potrebno, da gospodarstvo v večji meri kot doslej s konkretnimi analizami poseže v bodoči sistem izobraževanja strokovnih kadrov, ki se zdaj gradi.

TUDI ZA LJUBLJANSKO PEDAGOŠKO AKADEMIJO NE KAŽE ROZHNATO

Poslanica Aleksandra Kornhauserja pa je govorila o problemu šolanja pedagoških kadrov za oskrbeti za popolnost in vsestrano ocenjevanja učencev pri delu v šoli.

Na koncu je avtor poudaril potrebo, da naj tudi učenci ocenjujejo svoje učitelje in da je takšno ocenjevanje treba izvajati in analizirati z istih splošno metodskih pozicij kot vsako drugo ocenjevanje.

OČENJEVANJE V ŠOLI S PSIHOMETRIJSKEGA ASPEKTA

Dr. A. Krković, docent za psihologijo na filozofski fakulteti v Zagrebu, je dejal, da ima vsak učitelj svoje kriterije pri presojanju in vrednotenju učenčevega znanja. Predelava in ocenjevanje vsebine je prepučena vsakemu posameznemu ocenjevalcu. Poleg tega je poudaril, da se karakteristike posameznih ocenjevalcev spreminjajo in da so v glavnem nepoznane. Dokimološke raziskave tudi kažejo, da imajo ocene majhno praktično vrednost. Izrazil je mnenje, da bi se vrednotenje ocenjevanja lahko nekoliko povečala, ko bi iz ocen izključili marljivost, zanimanje za predmet in druge činitele. V psihometrijskem pogledu, je dejal avtor, bi bilo treba proučiti, če bi z analitičnim načinom lahko v bistveni meri izboljšali sedanje ocenjevanje. Tudi izdelava primernih normativov je težko izvedljiva.

Na koncu je dejal, da bi se s preverjanjem in ocenjevanjem morale ukvarjati posebne specializirane službe, v kateri bi bili vključeni pedagogi in psihologi, medtem ko bi učitelji preverjali znanje le v didaktične namene. To je zanimiva misel, ne glede na to, da so nekateri diskutanti ta predlog zavrnili.

(Nadaljevanje na 3. strani)

POSVETOVANJE JUGOSLOVANSKIH PEDAGOGOV IN PSIHOLOGOV V ZAGREBU

O izpraševanju in ocenjevanju v šoli

Od 3. do 5. februarja letos je bilo v Zagrebu pomembno posvetovanje o problemih preverjanja in ocenjevanja v šoli, ki sta ga organizirala Zveza pedagoških društev Jugoslavije in jugoslovansko združenje psihologov.

Predsednik organizacijskega odbora dr. I. Čar-Gavrlić iz Zagreba je v uvodnih besedah dejala, da je to prva skupno organizirana akcija psihologov in pedagogov in da se s problematiko preverjanja in ocenjevanja v šoli ukvarjajo pedagogi in psihologi.

Prvi referat je pripravil dr. L. Krneta, direktor inštituta za pedagoško raziskovanje SR Srbije, z naslovom Možnosti sodelovanja psihologov in pedagogov. Avtor je v referatu poudaril, da je potrebno zediniti vse strokovne sile pedagogov in psihologov in razvijati vse mogoče oblike sodelovanja. Dejal je, da so problemi, na katerih bi psihologi in pedagogi lahko uspešno sodelovali, zelo številni, in sicer od problematike predšolske vzgoje do univerzitetnega študija. Po mnenju referenta bi s takim sodelovanjem lahko uspešneje proučili in razrešili mnoge kompleksne probleme na področju našega šolstva.

PREVERJANJE IN OČENJEVANJE V ŠOLI S PEDAGOŠKEGA ASPEKTA

Referat s tem naslovom je imel dr. V. Poljak, izredni profesor pedagogike na filozofski fakulteti v Zagrebu. Avtor je v začetku posebej poudaril, da sta preverjanje in ocenjevanje med seboj funkcionalno povezana in da jih v učni praksi ne bi smeli

nikoli tretirati ločeno. Dejal je, da dajejo učenci naslednje primombe: učitelj je spraševal, ali me ni ocenil, ali učitelj me je ocenil, a me ni vprašal. Razlikovanje lahko pozroči trenje med ocenjevalci in učenci.

Referent je precej obširno obravnaval problem, kdo naj preverja in ocenjuje in koga naj se preverja in ocenjuje? Avtor razlikuje štiri osnovne oblike preverjanja in ocenjevanja. Najprej je govoril o samopreverjanju in samoočenju učiteljev in dejal, da smo o tem vprašanju doslej premalo govorili. Učitelj kot organizator in vodja učnega procesa bi moral spremljati in kontrolirati učinkovitost svojega dela v razredu. Dejal je, da ne bi smelo biti učitelju vseno, ali je pri svojem delu uspešen ali neuspešen, ali razlaga dobro ali slabo in podobno. Skratka, učitelj bi moral preverjati in ocenjevati samega sebe. Učiteljevo delo naj bi ocenili tudi direktor šole in svetovalci iz prosvetne pedagoške službe.

O samopreverjanju in samoočenju učencev je dejal, da bi morali tudi učenci preverjati in ocenjevati rezultate svojega učenja. S tem se razvija v učni občutek odgovornosti in kritičnosti do svojega lastnega dela. Te dolžnosti in odgovornosti se ne morejo in ne smejo osvoboditi. Vsak učenec naj bi ocenil svoje znanje, še preden ga učne spoznavanje pri ocenjevanju v šoli.

Tretja oblika je preverjanje in ocenjevanje učencev. Referent je poudaril, da je treba ocenjevati materialne rezultate (pridobivanje znanja), funkcionalne (različne sposobnosti) in vzgojne (usvajanje vzgojnih vrednot). Treba je

novne šole. Kljub temu, da je bila svojčas temu šolanju priznana prioriteta v družinski skrbi s strani naših najvišjih političnih organov, pa se zadnji čas stvari sučejo tako, da ne bodo mogle biti v korist uspešnega reševanja tega vprašanja. Obe PA — mariborska in ljubljanska — sta prostorsko daleč prezasedeni, zlasti ljubljanska je v tem pogledu v kritičnem stanju. Za svojih nad 400 rednih in nad 2.000 izrednih študentov ima na razpolago 400 let star stiški dvorec in še prostore na 17 drugih mestih Ljubljane! Sklad za šolstvo SR Slovenije je svojčas sprejel gradnjo nove PA v Ljubljani kot svojo prioriteto nalogo. Zaradi krčenja sredstev ob gospodarski reformi pa je ta naloga sklada odpadla...

Zdaj se rešuje vprašanje ljubljanske PA bolj ali manj za zaprtimi vrati — celo brez sodelovanja predstavnikov te šole! Predlog, naj bi PA prevzela del kapacitet sedanje Višje gospodinjstvene šole v Grobljah, je potrebno doobroba pretehtati. Znatel del študija na PA predstavljajo hospitacije, nastopi, učna praksa na 11 kvalitetno organiziranih šolah v mestu. To delo je smotno povezano z vsakdanjim delom študentov, zahteva vsakodnevno celovito večkratno stike z osnovnimi šolami — ob taki dislokaciji, ob prevažanju študentov sem in tja, pa bi bilo to delo močno moteno. Pedagoška akademija je s svojimi oddelki za specialne pedagoške nujno vezana tudi na pedagoške medicinske institucije v Ljubljani — na zavod za slepo mladino, zavod za gluho mladino, vzgojni zavod Janeza Levca, na kliniko in na delavce na kliniki, ki sodelujejo kot honorarni predavatelji na posameznih oddelkih PA. Na posled pa je treba še omeniti stalno sodelovanje pedagoških kadrov pedagoške akademije z znanstvenimi in kulturnimi institucijami, saj je jasno, da višja šola, kot je pedagoška akademija, ne more razviti sama zase raziskovalnega dela in programa. Pa tudi študentje se poslužujejo v svojem vsakodnevem življenju naših centralnih kulturnih stanov, kar je vsekakor nujno. »Končno bi poudarila še to,« je dejala tov. Kornhauserjeva, »da ne bi smeli eksperimentirati prav pri kadrih, ki naj oblikujejo druge, naše najmlajše kadre; ena naših glavnih nalog je splošna kulturna rast študentov, bodočih učiteljev, ki bodo nosilci kulturne in prosvetne misli na vasi — ti študentje morajo dobiti med svojim študijem in v vsakdanjih stikih s študenti drugih višjih in visokih šol široko obzorje, ki bo njihovemu poklicnemu delu kasneje tako zelo potrebno. Edina rešitev je, da pedagoška akademija dobi v kraju, kjer so vse ostale znanstvene in kulturne institucije, svoj dom, ki bo omogočal, da bo oblikovala potrebne kadre.«

Razgovor o šolstvu

GO SZDL Slovenije je 9. februarja t. l. povabil na razgovor nekatere upravitelje osnovnih šol, ki so doslej v različnih pogojih in okolju dosegle v svojih prizadevanjih za sodobno vzgojo in izobrazbo mladine določene rezultate. Govorili so o učnih uspehih v šolah, o šoli kot vzgojno-varstveni ustanovi, o povezavi šol z družbenim okoljem ipd. Kot je povedala predsednica GO SZDL Vida Tomšič, ki je ta razgovor vodila, je bil namen tega in podobnih sestankov v tem, da bi se skupaj domenili, na kakšnih osnovah naj se združujejo napore delavcev družbeno-političnih organizacij in delavcev v šolstvu, da bi kar najbolj izkoristili dane možnosti. Sprva je resda kazalo, da bodo z uveljavljanjem načel gospodarske reforme najbolj prizadete družbene službe, no vloga in pomen šole in izobraževanja zdaj dobivata v naši družbi svoje mesto. Za šolstvo, je rekla tov. Tomšič, moramo zagotoviti potrebna materialna sredstva, da bi prosvetnim delavcem omogočili kvalitetno delo.

Diskusija (in polemika)

Pred reformo izobraževanja na drugi stopnji

Zvezni sekretariat za izobraževanje in kulturo je junija 1965 izdal Predlog za napredovanje vzgojno-izobraževalnega sistema na drugi stopnji. Decembra 1965 so zvezni poslanci prejeli predlog za napredovanje sistema izobraževanja na II. stopnji v redakciji Jugoslovanskega Zavoda za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj, ki je dopolnjena — najnovejša koncepcija reforme srednje šole.

Menim, da so pedagoški delavci vse premalo obveščeni o teh reformnih naporih in da bi morali to gradivo tudi dobiti. Na skupnih sestankih bi morali proučiti gradivo in zavzeti svoja stališča že zdaj in istočasno aktivno sodelovati pri tem delu. To svoje stališče zagovarjam z dejstvom, da bodo prav pedagoški delavci neposredni izvajalci velikega reformnega načrta in da je od njih odvisen uspeh ali neuspeh reformnih poizkusov. Z reformnimi načeli morajo biti seznanjeni ne samo pedagoški delavci, ki poslušajo na šolah druge stopnje, temveč tudi delavci osnovnih in višjih šol. Samo delo pedagoških delavcev entuzijastov je porok za uspeh ob primerni podpori vseh agensov družbe.

Številka 11-65 beogradskega mesečnika »Socijalizam« vsebuje prispevek Stevana Bezanova (Politehnično izobraževanje), v katerem podaja nekaj misli ob robu mednarodnega seminarja pedagogov v Sofiji. Iz teh misli vidimo, da medtem ko ohranja reformirana osnovna šola predvsem sociološko osnovo, dobiva reformirana srednja šola vsepovod, zlasti pa v socialističnih državah, ergološko osnovo. Udeleženi Sofijskega seminarja so se strinjali v tem, da socialistična vzgoja ni mogoča brez delovne vzgoje, političnega izobraževanja in proizvodnega dela vseh učencev, t. j. vse mladine, z drugimi besedami, brez pedagoškega vrednotenja dela.

Najmanjši skepticizem je pri izvajanju reforme lahko fatalen. In tega je iz opravičenih vzrokov dovolj. Stanje izobraževanja na drugi stopnji je zelo dobro podal tov. Lorenčič v »Prosvetnem delavcu« z dne 26. januarja 1966 in njegova izjava je do kakor točna, najtočnejši pa je naslov, iz katerega vidimo, da je to stanje — odraz malomeščanske miselnosti. Predvsem je potrebno, da se malomeščanske ali pa zastarele miselnosti osvobodimo mi — učitelji in vzgojitelji.

Pesimistično gleda na reformo tudi tov. Kogej, avtor članka »Pred reformo izobraževanja na drugi stopnji«, ki je izšel v Teoriji in praksi št. 10-65.

Avtor uvodoma priznava, da je uradni osnutek reforme podprt z družbeno teoretičnimi razpravami o enotnosti, demokratičnosti, di-

ferenciaciji in polivalentnosti, tako da kdor se rad navdušuje za dobre stvari, bo reformo z navdušenjem podprl. Vsi pedagoški delavci se radi navdušujejo za dobre stvari in v tem moramo biti enotni.

Pesimizem je žal — opravičljiv. Tov. Kogej postavlja tri vprašanja:

1. Kvaliteta dela osnovne šole, na kateri bo gradila reformirana srednja;

2. stanje izobraževanja na naših strokovnih šolah;

3. ovira za enotnost izobraževanja na drugi stopnji v pogledu predmetnika in učnega načrta, v pogledu starostne stopnje in ekonomskih možnosti.

K prvi točki navaja učne metode in pripomočke, neustrezne prostore, kadre in nagajevanje ter domačo vzgojo vse do avtoritete šolnikov. Pri tem daje neizpodbitne številke o nezadostno in neustrezno zasedenih delovnih mestih, kar je dokaz, da osnovna šola še zdaleč ni enotna. Vse sposobnosti so med ljudmi razdeljene po zakoniti zvonasti krivulji, ki dovoljuje, da osnovne šole ne konča 10 odstotkov učencev, nikakor pa ne prek 30 odstotkov, kot je to danes.

K drugi točki ugotavlja verifikacijo gimnazij ob prepuščeno-sti strokovnih šol. Navaja neodgovoren odnos predavateljev do šole in celo vodstva šol, nerazvito prosvetno pedagoško službo, slabo znanje učencev, ki vstopijo v poklicne šole. Za te šole je pomembno, da so učitelji in vodstva šol še vedno v času, ko so prihajali učenci iz 5. razreda osnovnih šol in niso dojele, da so že vrsto let vpisni pogoji izenačeni v vseh šolah druge stopnje, zato niti ne slišijo učencev, ki pravijo, da so že naveličani poslušati ponavljanja snovi iz osnovne šole.

K tretji točki ugotavlja, da z reformo gremo v splošni izobrazbi korak nazaj, saj tudi M. I. T., ki je znana ustanova za izobraževanje specializiranih raziskovalcev v ZDA, vključuje v svoj program humanistične vede. Ta ameriška prizadevanja zelo pozitivno ocenjuje tudi zahodnonemški gospodarski strokovnjaki. Nadalje odklanja trditve, da se bodo učenci s 17. leti za poklice bolj zrelo odločali, saj naravne in umske zmožnosti dosežejo praktično vrh že pri 15. letih, zavzema se za prilagoditev programov posamezni vrsti šol v cilju odpravljanja razlik med ročnim in umskim delom in končno omenja ekonomske možnosti.

Tovariš Kogej v svojem pesimizmu nima prav.

Če ima bolnik raka v trebuhu, ne potrebuje pomirjevalnih sredstev v obliki prilaganja programov in predavanj o malomeščanski miselnosti, temveč krvavo operacijo, da se odstrani vzrok bolezni — in bolnik bo ozdravel. Pri tem ne moremo niti smemo primerjati izdatkov za tablete z izdatki za operacijo, če želimo da bo zdravljenje uspešno.

Glede na prvo vprašanje sem prepričan, da se ob zastarelih učnih metodah razvijajo tudi druge, nadvse ustvarjalne. Če je edini učni pripomoček tabla in če je kreča v rokah umetnika, kar naj bi bil vsak učitelj, je to najboljši učni pripomoček. Vendar so redke šole, ki razpolagajo le s tem najboljšim učnim pripomočkom. Menim, da ima največje število osnovnih šol tudi sekundarne učne pripomočke, t. j. avdivizualna sredstva in druge, ki jih učitelj mora uporabljati, kjerkoli je to ustrezno.

Drži, da so v mnogih šolah zmožljivosti premajhne, vendar to dejstvo ne more zavirati reforme, temveč vpliva le na trpljenje učitelja, ki dela v teh pogojih. To dejstvo pa ni ubožno spričevalo naše šole; tako je tudi drugod, saj primanjkuje v ZDA kar 127.000 učilnic. Če napravimo enostaven sklepni račun, ugotovimo, da smo na boljšem.

Številke in odstotki o neustreznem učnem kadru so neizpodbitni. Drži pa, da so vsi ti kadri obiskovali osemletko ali nekdanjo nižjo gimnazijo in mnogo več. Drži, da je dober učitelj ali pedagoški strokovnjak, ki je tudi profesorja. In drži, da dobri učitelji vseh stopenj izobrazbe imamo iz dneva v dan več, saj statistike dokazujejo iz leta v leto boljše uspehe, ki niso dvomljivi, temveč resnični.

Nerad razpravljam o zakoniti zvonasti krivulji. Poznamo eksperiment dr. Bore Stankovića, ki je z revizijo Binet-Termanove skale dokazal, da so beogradske otroci inteligentnejši od tvarišev iz Kragujevca. V ta dokaz odkritosrčno dvomi vsak, ki pobliže pozna uporabljeni merski instrument, ki odsvaja idiota od genija. Drži pa, da je zakonita zvonasta krivulja lahko pozitivno ali negativno asimetrična, leptokurtična ali platikurtična. Sam se ne bi navduševal za krivuljo, ki dokazuje, da je vsak deseti Slovenec osamljenec (osamljen je grško idiot), zlasti če imam več zakonitih krivulj, ki niso tako kri- vične do naše mladine.

Glede na drugo vprašanje menim, da ne kaže posploševati stališč dveh direktorjev šol, ki se branita visokokvalificiranih učiteljev. Tema dvema lahko mirno dodamo še nekoliko tvarišev na drugih šolah izven Ljubljane. Nedvomno so vsi ti že izpolnili pogoje za »pedagoške svetnike«, t. j. za najvišje priznanje, ki ga je nekdo dajala družba. Namesto posploševanja orisanih mnenj in s tem v zvezi z odgovarjajočega stanja v teh šolah, menim, da bi bilo ustreznejše poiskati vzroke za prikazano stanje.

Prav gotovo je eden izmed vzrokov zahtevek čl. 20 do 24 Navodila o minimalnih zahtevah in drugih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati poklicne šole. 23. čl. tega navodila predpisuje ravnatelju srednješolsko izobrazbo in petletno učno prakso. Navodilo je izdal Svet za strokovno izobraževanje LRS aprila 1962, t. j. štiri leta po tem, ko je izšel Splošni zakon o šolstvu.

Prav gotovo ne preseneča, da se v statutih vseh teh šol ne zahteva visokošolska izobrazba ali vsaj višješolska izobrazba za učni kader. Preseneča pa, da je te statute potrjevala skupščina zadevne občine v letu 1964, t. j. šest let po tem, ko je izšel Splošni zakon o šolstvu.

Očitek, da je neustrezna kadrovska zasedba dediščina iz časa, ko so prihajali učenci na javenske šole iz 5. razreda osnovne šole (toda do takrat je preteklo že mnogo let, kar je zapisal tov. Kogej), se po mojem mnenju ne nanaša na učitelje teh šol, ki dejstva, da imajo vsi učenci končano osemletko, niso zapazili, pač pa na tvariše iz slovenskega pedagoškega Olimpa, ki bi morali to vedeti in se tako ravnati.

Dejstvo pa je, da niso vsi statuti enaki, dejstvo je, da niso vsi direktorji istih nazorov in pogledov kakor dva nakazana primera, dejstvo je, da se kadrovska zasedba rapidno izboljšuje in s tem tudi vsebina dela.

Razen poklicnih imamo še celo vrsto drugih strokovnih šol druge stopnje, ki jih avtor ne omenja bodisi zato, ker na teh šolah ni problemov, ali zato, ker ne spadajo v isto kategorijo malomeščanske miselnosti, ali pa zato, ker morda želi, da bi bile te šole izzete iz posegov reforme.

Glede na tretje vprašanje najprej priporočam odlični članek Helene Puharjeve: »Dilema šol-

stva v ZDA«, ki je izšel v »Teoriji in praksi« št. 3-1965, ter razpravo Wernera Diefenbacha: »Materialien zur Schulpolitik Westdeutschlands«, ki je izšel v Berlinu marca 1963. Ze to dokaj pičlo gradivo nam pove, da nam ne more biti vzor, kar počno v ZDA in Zahodni Nemčiji.

Povsem nova mi je trditve, da mlademu človeku naravne umske zmožnosti dosežejo vrh že pri 15 letih. Morda je to točno, vendar raje verjamem trditvi I. A. Kairova, ki v članku »Društveno ekonomski razlogi in pedagoški smisel šolske reforme v SZ«, ki je izšel v »Reviji šolstva« 1959 št. 4, str. 90, ki trdi, da otrok, ki konča osemletno šolanje, še ni sposoben opredeliti se za stroko. Celo v sedemnajstem letu starosti ne moremo govoriti kot o zrelosti dobi, v kateri se je mogoče z gotovostjo odločiti za bodoči poklic. Isto stališče imajo avtorji naše reforme.

In končno — ekonomske osnove. Svetozar Vukmanović v članku »Stručno šolstvo i proizvodnja«, ki je izšel v mesečniku »Socijalizam« št. 11-1965, na strani 1422, ugotavlja, da so značilni izdatki za izobraževanje v letu 1963 skoraj 4 odstotkov bruto narodnega dohodka, kar je iznad prispevka v večini evropskih razvitih držav. Ker poznamo razen evropskih tudi druge razvite države, se vrnimo na že omenjeni članek Helene Puharjeve, kjer vidimo, da je leta 1950 Sovjetska zveza porabila v te namene 10 do 15 odstotkov narodnega dohodka. Tega ne navajam zato, da bi dokazoval večje ali manjše napore državljanzov za dvig izobraževanja, temveč le zato, da bi dokazal, da vsako ljudstvo samostojno po lastni presoji odloča o lastnih potrebah.

Menim, da je naše ljudstvo izredno bogato. Naj navedem primer, prepisan iz časopisa »Sodob-

nost« št. 2-1966 na str. 224, kjer se zahodnonemško podjetje zahvaljuje za kadre, ki so v tem podjetju izredno cenjeni in so do končali Ljubljansko visoko šolo. Takih kadrov je vsak dan več, pismenih pohval pa ni v tolikšni meri.

Tovariš Kogej želi slišati mnenje ekonomistov. Menim, da tega ne potrebujemo, saj sem prepričan, da je vsak učitelj na vseh treh stopnjah izobrazbene hierarhijske lestvice, pa tudi vsak drug državljanzov sposoben, da dokazuje večjo ekonomičnost v izvozu dojenčkov (česar ne prakticiramo) od izvoza delavcev vseh vrst in strokovnosti (kar je v veliki »modie«). Ekonomičnejši je vsekakor »import« delovne sile. Dejstvo je, da smo tako bogati, da si privoščimo znatne investicije v izobraževanje (in drugod), ne da bi družbi to kaj koristilo. Dokazilo o našem bogastvu je morda še več, toda ekonomski pokazatelji le omenjenega dejstva dokazujejo, da je družba dolžna investirati toliko, kolikor potrebuje.

Družba je dolžna ne samo določiti višino zneskov, ki jih potrebuje »za sebe« in se odražajo v izobraževanju ljudstva, temveč je dolžna določiti tudi način zbiranja sredstev tako, da ta ne bo žalil dostojanstva pedagoških delavcev. Pričakujemo, da je naša družba sposobna, da to izvede, saj šolski sistem najbolj bleščeče osvetljuje raven njene kulture (Dethrickovo poročilo).

Zato menim, da ni vzrokov, da bi odklanjali reformne napore, ki so v svojih obrisih že vidni. Menim, da je prav reforma tista dobra stvar, ki jo moramo z navdušenjem podpreti, da se izrazim s Kogejevimi besedami, in prepričan sem, da prav v vrstah pedagoških delavcev ne sme biti niti enega, ki bi reformo odklanjal.

D. Kraigher

USKLADITI Z ZAKONI IN PRILAGODITI IZKUŠNJAM

Slaba dva meseca in statuti delovnih organizacij bodo morali biti dokončno sprejeti in seveda v prvi vrsti usklajeni s temeljnimi zakonom o delovnih razmerjih, zakonom o podjetjih ter zakonom o zavodih. Verjetno naloge, ki so pred delovnimi kolektivmi v zvezi z uskladitvijo in formiranjem delovnih odnosov, niso nič manjše, kot so bile tedaj, ko smo s svojimi statuti in drugimi samoupravnimi akti uzakonjali osnovne principe notranje samouprave. Ta trditve je vsekakor utemeljena s tem, ker izhajajo vse pravice delavcev samoupravljalcev neposredno iz samega delovnega razmerja, kar je v skladu z današnjim pojmovanjem dela, delavčevih pravic ter samouprave delavcev.

Pri obravnavi statutov posameznih ustanov, ki se v delovnih organizacijah lahko iz dneva v dan pojavljajo. In prav zaradi teh primerov ter iz potrebe, da bo vsakdo, ki je v določenem delovnem razmerju točno vedel, kakšne so njegove pravice in dolžnosti do delovne skupnosti na eni strani in delovne skupnosti do njega na drugi strani, so pravilniki o delovnih razmerjih nujno potrebni.

Ponekod ugotavljajo, da so majhne kolektivi, da funkcijo delavskega sveta in upravnega odbora opravlja delovna skupnost na svojem zboru ter da je zato pravilnik o delovnih razmerjih nepotreben. Čudna utemeljitev! Dvomim, da se v majhnem delovnem kolektivu ne morejo pojaviti najrazličnejši problemi iz delovnega razmerja. Morda je specifičnost in zapletenost teh odnosov še toliko večja, ker za vsako opravilo ne more biti sistemizirano samostojno delovno mesto, posameznik mora zato opravljati tudi opravila, ki morda zanje ni usposobljen; primeri nepopolnih delovnih obveznosti so dokaj pogosti itd. Vse to še posebej zahteva, da mora imeti kolektiv — pa čeprav je majhen — precizno formulirane notranje delovne odnose v svojih statutih in pravilnikih. V majhnem kolektivu so najrazličnejši zapletji okrog medsebojnih delovnih odnosov enako verjetni kot v večjem kolektivu, le manj frekventni so.

Se ena potreba je, ki jasno govori o nujnosti temeljitega urejanja vprašanj o medsebojnih delovnih razmerjih s statuti in pravilniki. To potrebo narekuje dosedanja praksa na področju interne zakonodaje in samouprave: Ko smo pred leti sprejemali

statute, smo se često zadovoljili z ugotovitvijo, da so določene formulacije v ustavi in ostalih veljavnih zakonih. V življenju posameznih zavodov pa se je pozneje jasno pokazalo, da je bilo vse to često samo deklarativno in da je dejanska praksa zahtevala znatno bolj precizirana dejstva. Bile so številne napake, dejansko kršenje samoupravnih pravic, primeri samovolje, vendar je bila končna ugotovitev lahko samo ta, da je interna zakonodaja nepopolna, ker nima dovolj preciziranih posameznih pristojnosti, porazdeljenih kompetenc itd.

Res je sicer, da bi ob dovolj visoki zavesti posameznikov in kolektivov tega ne bilo, čeprav posameznosti v statutih niso bile dovolj precizirane. Govoriti na splošno o dovolj visoki zavesti pa je danes še prezgodaj, ker se na številnih mestih jasno odražajo najbolj izraziti primeri subjektivnosti.

In končno še ena stvar jasno govori o nujnosti pravilnikov. Menim, da bi bili statuti, ki bi v celoti formulirali vse notranje odnose, kaj malo časa veljavni. Vemo namreč, da mora statut potrditi skupščina družbeno-politične skupnosti. Če bi prihajali pred skupščino z vsako spremembo, ki nastane v urejanju delovnih razmerij, bi bili statuti skoraj neprestano v obravnavi občinskih in drugih komisij. Samoupravni akti pa se morajo neprestano prilagajati življenju, kar je izraz dialektične nujnosti in življenjske moči naše interne zakonodaje. Res je, da nekateri teh nujnih spreminjanj ne vidijo — nekdo je celo označil spremembo, ki jih zahteva vsakdanja praksa, kot dogmatizem — vendar izkušnje so eno, subjektivnost pa nekaj drugega. Prav zato, da ne bodo statuti vsaki nekaj mesecev in vsake štiri ali pet dni obravnavani, ko bi potrebovali posamezne spremembe, je nujno, da statuti obdelajo tista najbolj splošna vprašanja, ki jih zakon direktno navaja, vsa ostala pa naj obdelajo potrebni pravilniki, katere lahko kolektiv samostojno spreminja in prilagaja svojim izkušnjam.

Sedanja obravnava interne zakonodaje ima torej dvojni pomen: na eni strani mora prilagoditi svojo zakonodajo sedaj veljavnim zakonom, na drugi pa mora ugotoviti tudi, kako se je samouprava ujemala z določili posameznih samoupravnih aktov. Negiranje prve naloge bi bilo vsekakor nezakonito, druga naloga pa bo jasno pokazala, kako so kolektivni sposobni prilagoditi svoje interne akte razvoju lastnega kolektiva.

V. P.

Radovljica:

Sestanek sindikata prosvetnih delavcev

Dne 13. januarja so se člani sindikalne podružnice prosvetnih delavcev v Radovljici, ki šteje stopenega člana, zbrali na letnem delovnem sestanku. Obravnavana problematika je bila zelo pestra.

Najprej je bilo govora o šolskih prostorih: v Lescah jim povzročajo resne skrbi lesna goba v telovadnici, dalje prekritje strehe in adaptacija kabinetov. Rešiti bo treba — in to nujno! — vprašanje telovadnic se v Begunjah, Ljubnem, Lipnici in na Ovisiškah. V Radovljici pa je šola v dveh poslopih — eno sploh ne ustreza šolskim namenom! — seveda z izpotem poleg rednega pouka vrši še dodatno delo z učenci, razni interesni krožki ipd.!

Prav tako so ugotovili, da se še ni premaknilo z mrtve točke vprašanje učno-varstvene ustanove, na katero čaka okrog 60 učencev, nujno potrebnih varstva v izvenšolskem času. Kakor znano, je bila lani zadeva glede prostora že precej daleč, samo nikogar potem ni bilo, ki bi bil stranki, ki še vedno zaseda te prostore, končno dopovedal, da je njena preselitev — saj ji je bilo zagotovljeno drugo stanovanje — v interesu širše javnosti!

Govornik je nato omenil škodljivost čl. 39 ZOS in predlagal, naj se ta člen za jezike in matematiko odpravi, torej za predmete, ki prihajajo v poštev pri sprejemnih izpitih za sprejem v šole druge stopnje. Navzoči so se s tem strinjali.

Pri razpravi o osebnih dohodkih učiteljev so ugotavljali, da učni kader še vedno ni stimuliran tako kakor kader z enako

Stanko Lapuh

Vabimo Vas na prijetna prvomajska potovanja:

- RIM
- ŠVICA
- AZURNA OBALA
- PARIS
- BUDIMPEŠTA-PRAGA-SALZBURG

ZAHTEVAJTE PROGRAME v poslovalnicah KOMPASA. Obiščite HOCKEY 66. Za šolske skupine poseben popust.

O izpraševanju in ocenjevanju v šoli

(Nadaljevanje s 1. strani)

REZULTATI DOSEDANJH DOKIMOLOŠKIH RAZISKAV

Referat s tem naslovom je imel dr. I. Toličič, docent na oddelku za psihologijo filozofske fakultete v Ljubljani. Referent je zbral in kritično prikazal rezultate raziskovalne dejavnosti na področju ocenjevanja. Prva znanstvena dela na tem področju so nastala pri nas tik pred drugo svetovno vojno. Ta dela je opravil psihološki inštitut zagrebške univerze pod vodstvom R. in Z. Bujasa. Že prva dela so pokazala, da so šolske ocene dokaj subjektivne in pomanjkljive. V teh študijah so podani tudi nekateri predlogi za izboljšanje stanja.

Raziskovanja so se nadaljevala v drugem desetletju po osvoboditvi. V študijah je izraženo nezadovoljstvo z obstoječim sistemom ocenjevanja, nekatere izmed njih pa so usmerjene na iskanje novih poti in rešitev pri ocenjevanju. O rezultatih posameznih raziskovanj ne moremo na tem mestu podrobneje razpravljati, mnoga dela pa so objavljena in dostopna bralcem.

STANJE IN PERSPEKTIVA SPRAŠEVANJA IN OCENJEVANJA V NAŠI ŠOLI

Dr. I. Furlan, svetovalec Zavoda za šolstvo SR Hrvaške, je obravnaval najprej opisno oceno jevanje in dejal, da uspeh v posameznih učnih predmetih ni nekaj enotnega. Zato je opisno ali analitično ocenjevanje upravičeno v primerjavi z dosedanjim ocenjevanjem, kjer izražamo uspeh v predmetu z globalno oceno. Naglasil je tudi, da predmet ocenjevanja ni samo znanje, ampak da je treba ocenjevati tudi druge aspekte učne sposobnosti in objektivne pogoje, v katerih učence dela. Treba je ocenjevati naslednje komponente:

1. Poznavanje in razumevanje dejstev ter pridobljene pojme

(spoznavno govorna komponenta);

2. delovne navade in uporabo znanja v praksi (domače naloge, pisni izdelki, praktične naloge — praktična komponenta);

3. zanimanje, trud, odnos do gradiva (motivacijsko — emocionalna komponenta);

4. učenceve sposobnosti (komponenta subjektivnih možnosti);

5. učenceve objektivne možnosti za delo, stanovanjski pogoji, kulturni vpliv družine, materialni pogoji (komponenta objektivnih možnosti).

Razumljivo je, da je treba vsako komponento oceniti ločeno. Referent je nato govoril o uvajanju testov v naše šole. Dejalo, da imamo pri nas zelo malo ustreznih testov znanja in da jih primanjkuje celo za najnujnejše potrebe. Avtor se je zavzel za to, da bi bilo potrebno sprožiti akcijo za izdelavo testov znanja v republiških merilih. Tudi pri nas v Sloveniji je praksa pokazala, da lahko pridemo do primernih testov znanja le tako, da prevzame skrb in odgovornost za izdelavo team strokovnjakov v okviru naše republike.

Posebno pozornost je posvetil avtor preverjanju znanja. Dejalo je, da je potrebno pridobljeno znanje pri učencih ojačati. Ta cilj lahko uspešno realiziramo tako, da učence večkrat izprašamo. V praksi nekaterih eksperimentalnih šol na Hrvaškem delajo tako, da učence vsak dan izprašujejo na koncu učne ure pet minut. Učitelj zastavi učencem 4 do 6 nalog objektivnega tipa. Učitelj vprašanja glasno prebere, učenci pa napišejo le odgovore. Tako se učitelj povratno informira o uspešnosti svojega dela, obenem pa se tudi prepriča. V kakšni meri so učenci osvojili novo gradivo. Treba je reči, da vsakodnevno preverjanje vpliva stimulativno na učence in jih aktivizira za delo v šoli. Poznavanje rezultatov koristi tudi učitelju pri njegovem delu.

UPORABA OBJEKTIVNIH INSTRUMENTOV ZA PREVERJANJE ZNANJA NA NAŠIH ŠOLAH

Dr. V. Mužič, docent na oddelku za pedagogiko pri filozofski fakulteti v Zagrebu, je v svojem referatu izérpno obravnaval nekatere probleme, ki so povezani z uporabo testov znanja v šolah. V začetku je naglasil, da danes že veliko šol uporablja objektivne instrumente za merjenje znanja. Pri uvajanju teh instrumentov v šole so pripomogle tudi nekatere založbe, ki so začele tiskati in izdajati tako imenovane »odprte« teste oziroma naloge objektivnega tipa »Školska knjiga«. Referent meni, da je takšno izdajanje testov nujno in upravičeno za adekvatno širjenje njihove uporabe, čeprav tudi ne bi smeli zapirati oči pred »komercializacijo«.

Nato je govoril o nekaterih aktualnih problemih pri uporabi testov znanja in si zastavil naslednja vprašanja:

1. Kako doseči, da bi čim večji del celotne učne vsebine zajeli z objektivnimi instrumenti? S tem v zvezi je poudaril, da je mnogo lažje sestaviti teste znanja za preverjanje poznavanja dejstev in osnovnih spretnosti (čitanje, računanje) kot za preverjanje zahtevnejših in kompleksnih aspektov učnega gradiva pri posameznih predmetih. Dejalo je, da bo treba v tej smeri povečati napore.

2. Kako pretvoriti rezultat, ki ga doseže učenec v testu znanja, v oceno iz učnega predmeta? Gre za vprašanje, koliko odstotkov gradiva mora učenec obvladati, da lahko prejme pozitivno oceno. Kriteriji v praksi so zelo različni. Pri nas v Sloveniji smo v prvi fazi uvajanja testov znanja zahtevali približno 30 % pravilno rešenih nalog.

Avtor je poudaril, da se je treba pri pretvarjanju testnih rezultatov v ocene opirati na za-

nanje kriterije in da so toga pravila nesprejemljiva. To pomeni da bi moral tisti, ki določa učne programe, povedati, koliko gradiva mora učenec obvladati za pozitivno oceno. Avtor je dejal, da lahko v nekaterih primerih zahtevamo, da učenec reši 90 % nalog pravilno. Pri tem pa je opozoril, da je tudi zunanji kriterij lahko nerealen, kolikor so učni programi neustrezni ali pouk ne-učinkovit.

3. Kakšno vlogo ima objektivno preverjanje v učnem procesu? Avtor je prikazal nekatere sodobne didaktične tehnike, ki omogočajo učencu da hitro ugotovi, ali je rešitev pravilna ali nepravilna. Te tehnike dajo informacije tudi učitelju, da lahko ugotovi, kateri učencev poizkus je bil pravilen. S temi tehnikami delajo preliminarnе poizkuse na oddelku za pedagogiko filozofske fakultete v Zagrebu.

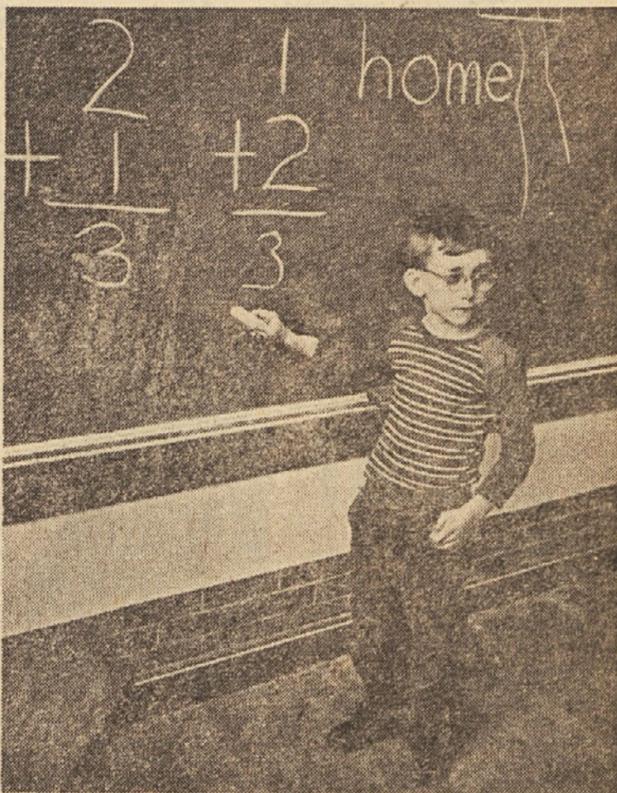
4. Kako bodo vplivale nove, mnogo bolj učinkovite tehnike na proces vrednotenja in ocenjevanja? Avtor je v tem delu referata podal zanimivo mnenje, da v bližnji prihodnosti lahko pričakujemo velik napredek pri učencih v osvajanju učnega gradiva. Zaradi uporabe novih in boljših tehnik se bodo razlike v znanju učencev občutno zmanjšale.

5. V kakšni meri bi lahko vplivala na uporabo objektivnih instrumentov nekatera novejša prizadevanja na tem področju? Znanje je, da pri vrednotenju testov znanja upoštevamo samo pravilne odgovore, medtem ko nas ostali ne zanimajo. Avtor je pri tem poudaril, da bi bilo z didaktično — diagnostičnega aspekta treba upoštevati tudi vmesne stopnje med »nezananjem« in »znanjem«. O tem problemu je poročal dr. Z. Bujas na XV. mednarodnem kongresu za aplikativno psihologijo v Ljubljani.

6. Ali smemo uporabiti objektivne instrumente kot enega izmed kriterijev za vrednotenje splošnega uspeha šole in učiteljev? Referent je dejal, da je aktualno ocenjevati kvaliteto šole in produktivnost njenih članov. Vendar je situacija v prosveti mnogo bolj kompleksna in delikatna v primerjavi s proizvodnjo materialnih dobrin. V praksi so prišlo do izraza tudi take težnje, da se delijo dohodki glede na izmerjeno produktivnost. Vendar v sedanjih pogojih, je dejal avtor, ni mogoče realno in objektivno meriti produktivnosti učiteljev in šol. Zato so taki poizkusi nezaželeni in škodljivi.

PREDLOG ZA NEKATERE PROJEKTE O SKUPNEM RAZISKOVANJU PSIHOLOGOV IN PEDAGOGOV NA PODROČJU DOKIMOLOGIJE

Zaključni referat na posvetovanju v Zagrebu je imel dr. Z. Bujas, redni profesor na oddelku za psihologijo filozofske fakultete v Zagrebu. Uvodoma je poudaril, da je prišlo do sodelovanja med psihologi in pedagogi šele v novejšem času in da bi morali sodelovanje v različnih oblikah dalje razvijati. S skupnimi prizadevanji bi lahko uspešneje re-

ševali mnoge probleme v šolstvu, se izognili nepotrebnemu dvojnemu delu in enostranskim tolmachenjem pojavov na področju izobraževanja in vzgajanja. S tem v zvezi, je dejal, si posamezne znanosti ne morejo in ne smejo lastiti monopola niti v problematiki, ki jo proučujejo, niti v metodologiji raziskovanja.

Dr. Z. Bujas je nato predložil nekatere projekte, ki bi jih bilo vredno temeljito raziskati. Na prvem mestu je omenil sprejemne izpite in natečaje za vpis v visoke šole in fakultete. Treba bi bilo raziskati in analizirati, kakšno znanje, sposobnosti in osebnostne poteze vplivajo na uspeh v študiju. Dejalo je, da bi se na osnovi ustrezne selekcije izboljšala kvaliteta slušateljev. Drugi problem, ki bi ga morali temeljito proučiti, je psihološka in pedagoška analiza učnih načrtov. Dejalo je, da obstaja nesorazmerje med vsebino učnih načrtov in stvarnim znanjem učencev.

Tretji projekt, ki ga je avtor predložil, se nanaša na kriterije ocenjevanja. Poudaril je, da je problem zelo aktualen, če bodo morali učitelji tudi v prihodnje ocenjevati učence. Po avtorjevem mnenju bi bilo potrebno ta problem proučevati v dveh smereh: kateri činitelji vplivajo na ocenjevanje in v kakšni meri, ter poskusiti, če je mogoče, postaviti neke zunanje norme za ocenjevanje. V diskusiji so bili njegovi predlogi sprejeti in izražena potreba po solidnem znanstvenem delu.

V diskusiji so sodelovali vidni jugoslovanski pedagogi in psihologi: dr. P. Šimleša, dr. T. Prodronović, dr. P. Mandić in mnogi predstavniki iz prakse iz vseh naših republik. Od Slovencev sta sodelovala dr. I. Toličič in prof. D. Humek iz Maribora.

Posvetovanje je imelo delovni značaj in lahko rečemo, da je v tem pogledu uspelo.

Dr. Leon Zorman

Slovensko šolstvo na Tržaškem

Profesor Stane Mihelič, ki že drugo šolsko leto opravlja funkcijo pedagoškega svetovalca za slovenske šole na Tržaškem, je v Primorskem dnevniku, nakazal zanimive izkušnje, ki jih je doživel imel pri svojem odgovornem delu.

Predvsem je govoril o težavah in uspehih učnih načrtov ter o izdaji knjig za slovenske šole. Za izdajo osnovnošolskih učbenikov — tudi slovenskih — skrbi v Italiji prosvetna oblast in jih učenci dobe brezplačno. Glede učbenikov za slovenske srednje šole pa vprašanje še ni urejeno in je vsak izid slovenskega učbenika za te šole odvisen od poštvovalnosti in idealizma tako pisca kakor izdajatelja, ker morata oba delo

opraviti tako rekoč brez plačila. Zaradi tega vlada na vseh šolah veliko pomanjkanje dobrih učbenikov, kar je mešani italijansko-jugoslovanski odbor hotel odpraviti s tem, da že drugo leto omogoča šolam, da se z učbeniki oskrbijo v matični državi. Samo v tem letu so dobile slovenske šole na Tržaškem iz Slovenije učbenike in skupni vrednosti nad 3 milijone starih dinarjev.

Za strokovno izpopolnitev slovenskih učbenikov so lani priredili v Trstu poseben seminar, karšnega imajo v načrtu tudi letos. Glede učnih načrtov pa je prof. Mihelič dejal, da so bili taki že odobreni za slovenske osnovne in nižje srednje šole.

S. Skočir

Razgovor »Prosvetnega delavca«

»Tovariš ravnatelj, kako ste naivni!«

Tokrat odgovarja ravnatelj osnovne šole Toneta Čufarja v Ljubljani, Ivan Berce

All je po vašem mnenju mesto direktorja šole, kot je npr. vaša, vablivo — če ni, zakaj ne?

Dragi tovariš, dovolite majhno korekturo. Po zakonskih določilih, ki govore o samoupravnih organih, smo direktorji, v smislu zakona o osnovnih šolah, ravnatelji, v zbornicah upravitelji, za javnost pred-

no mesto ravnatelja na svojih šolah? Ker so jim znane dolžnosti in pravice, pa tudi dohodek, ki mu ga določajo? Morda, ker so prve hudo raztegljive, druge in tretji pa dokaj omejen.

Precej sedanjih ravnateljev je bilo imenovanih že pred več kot 10 leti izmed aktivnih, poštvovalnih in razgledanih pedagoških in družbenih delavcev. Sam sem prepričan, da ne bodo vzdržali na teh delovnih mestih do izpolnitve 40-letnega delovnega staža. Ne fizično in ne duševno. Naj jih po 30- ali 35-letnem napornem delu, pedagoškem, upravnem in finančnem izpopolnjevanju in prilagajanju navodilom, reorganizacijam in reformam, pošljemo v razrede, varstvene oddelke ali administracijo, ko pa nimamo institucije, ki bi se mogla, znala in morala okoriščati z njihovimi izkušnjami v korist mlade generacije? (Mentorstvo.) Nad tem bi se kazalo zamisliti.

Kakšne sposobnosti mora imeti direktor take šole, da jo lahko uspešno vodi?

Deloma sem že odgovoril pod prvim vprašanjem. Važne so lastnosti in sposobnosti. Moral bi biti dober organizator; večno mlad, da bi razumel mladino; vnet za napredek; občutljiv za utripe družbe in za dogajanja v okolju; dober tovariš tistim, ki želijo delati dobro, in sovražnik nergačem, ki jim je poklic prosvetnega delavca poklic z nočnim mirom, mnogimi prazniki in počitnicami, in tudi tistim, ki bi želeli po svoji nevgojnosti in nevgojnosti svojih otrok reformirati šolo; sposoben pedagog, ki bi poznal zakonitosti razvoja od novorojenčka do častitljivega starčka, težnje družbe in sredstva za pozitivne korekture v razvoju in ki bi spoznal tudi pravi čas za umik.

Ali se lahko na tem službenem mestu ukvarjate še s kakšnim drugim poslom — npr. s pisanjem pedagoških razprav za našo strokovno periodiko ipd?

Nekaj podobnega sem vas mislil jaz vprašati. Namreč, če je še veliko opravil, katerih ne opravljajo ravnatelji že po svoji službeni dolžnosti? Sodim, da ni zlepa takšnega delovnega mesta, kjer bi vsak trenutek, vsak dan in vsak dogodek v zavestni predelavi lahko zazarel kot droben utrinek, koristen napredu pedagoškega dela. Če

bi le imeli več časa in pisateljske žilice.

Skoraj 20 let zbiram in hranim različne zapiske, ki čakajo na obdelavo. Pravijo pa, da je na Zalah gneča, njihovo mizarstvo pa baje ne izdeluje pisalnih miz.

Menite, da daje naša današnja pedagoška znanost direktorju šole dovolj opore predvsem kot pedagoškemu vodji, ali pa v njej česa pogršate?

Menim, da je v zadnjih letih izpolnila mnoge vrzeli, ki so bile občutne v prvem desetletju po osvoboditvi. Marsikaj so si pedagogi ogledali v deželah, ktere ni, kot našo, zdelala okupacija, spoznavali, analizirali, primerjali in prilagajali našim možnostim in potrebam. Povalna je tudi pripravljenost pedagogov in psihologov, da svoja dognanja neposredno prenašajo na operativne in prosvetne delavce.

Pogršam pa večjo skrb družbe za edino pedagoško glasilo »Sodobno pedagogiko«, ki se iz leta v leto s svojim odgovornim urednikom in uredniškim odborom bori za obstoj. Ob tem ne bi želel delati krivice reviji »Otrok in družina«, ki že po svoji opremi, urejenosti in še posebej z izbranimi sestavki vzgojno učinkuje na bralca in ga usposablja za vsakodnevno vzgojno delo. Toda Sodobna pedagogika bi morala dobiti tista sredstva, ki bi jo usposabljala, da bi s širokim krogom stalnih sodelavcev spremljala in popularizirala med prosvetnimi delavci tista pedagoška, psihološka in sociološka dognanja, ki so jim za uspešno delo potrebna.

Pogršam spoznanje vseh odraslih (predvsem pa dokaze), da se njihovo življenje nadaljuje v mladini in da je skrb za njeno dobro vzgojo tudi skrb za lastno srečno starost.

Nam lahko poveste kak po- učen ali zanimiv pripetljaj iz svoje večletne direktorske prakse?

Najbolj svež, ki dokazuje, da nas skušajo tudi učenci vzgajati. Ko sem se približal »spačku«, da bi se odpeljal na kosilo, so me obstopili učenci 6. razreda. Eden izmed njih me je vprašal: »Tovariš ravnatelj, je vaš avto?« — »Jee, sem odgovoril. Po kratkem premisleku se je oglašil: »Mislim, da imate takšno plačo, da bi si lahko kupili taunusa, rekorda ali majorja.« — »Zame je kar ta kaplar dober, kje pa naj dobim devize?« — »Oh, kako ste naivni!«

prazniki, da družine pa podnajemniki, ki hodijo domov jest, molčati in spat.

Znano je, da so delovna mesta v večjih središčih vabliva, razpisi pa redki. Največkrat samo za matematike in učitelje tehničnega pouka in sedaj ob reelekciji — za ravnatelje. Toda prijavi kljub temu ni, če pa že so, jih zaključuje klavzula: v primeru, da je delovno mesto razpisano v zvezi z reelekcijo, prijavo preklicujem.

Torej ni vablivo.

Starejši prosvetni delavci so prepričani, da ob množici mlajših reflektantov ne bodo prišli v poštev, mlajši pa se vprašujejo, kam po štirih letih. Vsaka nova metla dobro pometa. Leto, dve, tri, štiri. Pa čas za spoznavanje, kaj pomesti, urediti, uvesti? Morda bo kdo mnenja, da je v smislu samoupravljanja takšno govorjenje — kvantanje. Toda potem ne bi smelo biti mesto ravnatelja delovno mesto, marveč častna funkcija, ki bi jo ob dobrih in odgovornih materialno-financijskih, administrativnih in tehničnih voditeljih lahko častno opravljal.

Končno še tole: učiteljske zbere popolnih osnovnih šol sestavlja povprečno do 30 prosvetnih delavcev. Zakaj se ne prijavljajo na razpisano delov-

Bil je neki roditeljski sestanek

Bilo je tik pred konferenco. Tovarišica razredničarka je sklicala roditeljske sestanke. Zbrali so se starši na tem zadnjem, morda malo zakasnelem sestanku. Zakaj jih kličejo tik pred konferenco? Zdaj je skoraj ni pomoči. Morda ne zaupa v učence, kajti lani sta dva ponaredila podpis? Letos bo o uspehu poročala že pred konferenco in ni bojzani za prevaro. Na sploh se ni posebno potrudila, saj je minilo že več kot pol leta in so učenci zadnje leto v šoli. Toda zdaj je sestanek tu. Starši se pogovarjajo o tem in onem in skoraj bi postali dobri znanzi. Kar vseh jim je to klepetanje o njihovih otrocih, o učiteljih, o marsičem.

Začetek. Po kratkem nagovoru je sledil dnevi red sestanka. Kaj pravega, zares novega ni bilo. Pogovorili se bodo o disciplini, o učenju in o vsem, o čemer se pogovarjajo že tretje leto. Vedno isti dnevi red, ali kakor se temu reče (odkritno povedano — tovarišica si ga je napisala tik pred sestankom). Že lani jih je tovarišica spomnila na spolno vzgojo doma, tudi z nasveti jim je obljubila pomoč. Toda, verjetno je pozabila. Morda ji je neprijetno govoriti pred starši, pa čeprav bi jim tako predavanje, dobro predavanje, zares koristilo. Tovarišica govori o razbiti šipi na hodniku, o denarju za ekskurzijo, o malicah... Veliko govori. Toda zdaj pride glavno, tisto, čemur pravimo roditeljski sestanek. Povedala bo ocene. Obrazi v klopih se zres-

nijo. Učiteljica vstane in vzame redovalnico. Začne: Ivan B. bo imel nezadostne ocene iz angleščine, matematike, fizike in zemljepisja. Torej štiri nezadostne ocene. Noče se učiti. Zakaj ne? Zelo je tudi nediscipliniran. Tudi kadil je. Do profesorja zgodovine je bil nevljuden. Ivanova mati gleda v tla. Stram jo je. Strah jo je za njenega fanta. Tako se je spremenil. Materinih solza tovarišica ni videla. Govorila je že o naslednjem učencu. Kakor se spreminjajo imena in priimki, tako se spreminjajo obrazi mater in učencev. Z ocenami je končano. Uspeh bo slab tudi na koncu šolskega leta. Za starše je bilo vse to mučno, a vendar — to je roditeljski sestanek. Takšni so bili vsi leta. In zdaj vedenje! Prav ocene iz vedenja bodo slabe. Se tole mora povedati: Tone G. je ukradel nekaj denarja. Tovarišica je sicer ukrepala. Dobil je ukor, bilo ga je sram in ni ji mogel obrazložiti, zakaj vse to. Zdaj govori o njegovi poštenosti široko in doigo. Se nekaj bi skoraj pozabila! Zlata ima fanta. Zato je bila že kaznovana, a ne pomaga. Tovarišica sedaj govori o njeni vzgoji, o očetu, o materi, ki ne skrbi dovolj za otroke...

In že mineta dve uri. Treba bo končati. Starši ničesar več ne vprašajo. Le Ivanova mati stopi k razredničarki in opraviči sina, češ da vsak dan gleda pijanega očeta in da je vsak dan tepen. Mati opravičuje in obtožuje sebe, ker ne more pomagati. Razredničarka le molči. Končala je

s sestankom in treba bo domov kjer jo čaka njena družina. Vedno se ji mudi, vedno hiti. Premalo se je lahko posvetila svojim učencem. Toda spomnimo se, na tisti dan, vse tiste dni, ko so njeni učenci kazali toliko ljubezni do nje, a tega niti opazila ni.

Spomnimo jo na to, da se je vse premalo posvetila vzgoji otrok v šoli in problemom, ki jih srečuje. Tudi s starši ni bila kaj preveč v stikih. Skoraj ni imela časa. Vse rešuje tako nepremišljeno in opravi le z ukorom. Po dolgih mesecih je posvetila dve uri svojim učencem. Za dodatno pomoč ni imela časa. Večkrat so jo povabili na sestanek razredne skupnosti in tudi takrat ni bilo časa. O Tonetu in Zlati je govorila v razredu in zdaj jih je še pred starši osramotila. In tisto nedeljo ko so jo povabili na nedeljski izlet. Ni imela časa. No, še v nedeljo naj gre z njimi. Sli pa se zato sami. Janko se je napil in dobil je ukor. Kar lahko bi nekdaj stopil pred njo in ji v obraz povedal, da jih gleda preveč zviška in da tega ne zaslužio. Kljub slabostim so le dobri otroci, le več pozornosti so potrebni. Morda so prav oni hoteli poiskat skupno pot, ki bi bila uspešna zanjo in za učence. Toda tega niti opazila ni.

Tovarišica je tako zamudila mnogo lepih trenutkov, ki bi jih lahko preživela med svojimi učenci. Zdaj bodo šole kmalu zapustili in v marsikom bo ostal grenak spomin nanjo.

Miloš Djukič

Preveč obveznosti za umetnika

Pogovor z akademsko slikarko Darinko Pavletič — Lorenčakovo

Pravzaprav je vsega kriv čas. Ali pa tisti, ki ga marijo. Ure njenih dni so razdeljene na tri področja: šola, slikarstvo in dom.

Akademsko slikarko DARINKA PAVLETIČ-LORENČAKOVA je diplomirala l. 1950 na likovni akademiji v Ljubljani (slikarstvo: A. G. Kos, grafike: Božidar Jakac), poučevala risanje na celjski gimnaziji, danes pa jo srečamo na II. osnovni šoli v Celju, kjer poučuje likovni pouk.

Risarski kabinet z njenimi slikami, postavljenimi na omarah, barvami in pisanimi lutkami na mizi. In čas, ujet med začetek in konec glavnega odmora, med dvakratno zvonjenje šolskega despota. Osem vprašanj in prav toliko odgovorov.

• Zakaj ste se po končani likovni akademiji odločili za pedagoški poklic?

— Ljubi kruhek. Delo v šoli je težko in me zelo ovira pri ustvarjanju in to vsako leto bolj. Likovnemu pouku je namenjena v osnovni šoli le ena ura na teden; ker imam premalo ur, je treba poučevati še druge predmete: prej srbohrvaščino, sedaj temelje socialistične morale, tehnični pouk...

• Kje vse in kolikokrat ste doslej razstavljali?

— Vsako leto razstavljam pri društvu likovnih pedagogov v Celju, na društveni razstavi v Ljubljani, na tradicionalnih razstavah ob dnevu žena v Slovenjem Gradcu. Na kakšno samostojno razstavo ni mogoče misliti. Delo v šoli mi vzame toliko časa, da se mi posreči napraviti le eno do dve sliki na leto, s katerima sem res lahko zadovoljna.

• V kakšni tehniki se lahko najpristneje izražate?

— Grafika, olje.

• Kako usklajujete vse tri poklice: pedagoškega, slikarskega in delo doma?

— Slabo. Za ženo je več kot dovolj, če dela v službi in doma. Če pa je ob vsem tem še slikarka, je toliko težje. Šola zahteva svobodno, eno do dva dni v tednu imamo prosto, za naše delo pa je ko-

salnice, poskrbeti za veliko materijala, ki ga otroci ne morejo dobiti, in odmeriti nujno dve učni uri strnjeno na teden.

• Kakšne so vaše dosedanje dobre in slabe izkušnje pri likovnem pouku?

— Ze v začetku prepričujem otroke, da v šoli ne vzgajamo umetnikov, temveč ljudi z dobrim okusom, estetskim čutom, smislom za barvne kompozicije itd. Otroke je mogoče zelo hitro navdušiti. To je dobro.

Danes delajo otroci akvarel na papir, ki ne zasluži več tega imena. Vsako leto je slabši in kmalu bodo barvali po pivniku. Čopičev, kakršne bi rabili, ni mogoče dobiti. Če so že v prodaji, so premajhni, ni linoreznih nožkov itd. Dalje: v razredu je 30 do 40 učencev, likovni pouk pa je individualno delo. Otroci ne morejo delati v premajhnih prostorih in na slabih klopeh. Vse to pa je slabo.

• V razpravah o revidiranem učnem načrtu so mnogi poudarjali, da je likovni pouk preobsežen. Učni načrt naj bi bil skróčen v tem smislu, da ne bo obvezna predelava vseh tehnik, ki jih učni načrt v posameznih enotah navaja. Kaj mislite o tem?

— Glede tehnik menim, da je treba predelati vse, in sicer tako, da jih uvajamo postopoma — od prvega do osmega razreda. Tako naj bi bilo v nižjih razre-

dih veliko risanja in slikanja z barvami, v višjih pa: linorezi, grafike, tehnika lepljenja.

• Ste zagovornik opisnega ocenjevanja pri vašem predmetu ali ne?

— Zagovornik. Opisno ocenjevanje imamo že v četrtem razredu. Menim, da je prav, saj se da pri tem predmetu precej napisati, besede pa povedo mnogo več kot samo številke.

Zanimivost te celjske osemletke so freske, ki krasijo, razpotegnjene v širokem pasu, zadnje steno v dveh razredih. Prva predstavlja Kolo, druga Pot v šolo. Osnutke zanje so izdelali učenci prof. Lorenčakove, najboljši pa so prenesli na zid najprej s svinčniki in nato z zidnimi barvami. Napravili bodo še eno tako fresko. V posebnem krožku so začeli delati učenci, ki jih bo vodila slikarka od prvega do osmega razreda. Po osmih letih bodo razstavljali v Novem Sadu, kjer bo posebna jugoslovanska razstava.

Darinka Lorenčakova govori o načrtih za delo v šoli. O svojih molči. Spodnjaš jih čas s svojo neusmiljeno naglico. Svojo ustvarjalnost razdaja učencem — šoli, v kateri ostaja, kljub vsemu, nasmejana in človeško topla, kot barve njenih platen.

Marjana Kunej

D. Pavletič — Lorenčak: Zločin v Frankolovem (olje), 1961

ŠOLSKE RAZSTAVE SPODBUDA ZA BOLJŠE DELO

Razstave, ki jih prirejajo naše šole ob zaključku šolskega leta, so menda že kar tradicionalne. Navadno posvetimo največ prostora izdelkom, ki smo jih napravili pri tehničnem pouku in raznih krožkih, pa tudi risbe, domači in šolski zvezki najdejo svoje mesto. Pomen teh razstav je predvsem dvojen: mladi razstavljavci so počašteni, saj so tako javno pohvaljeni za svoje izdelke, zato je razstava skozi vse leto spodbuda za boljše delo. Ker zglede vlečejo, se vsi učenci bolj potrudijo in tako boljše delajo ter dosežejo tudi večje uspehe. Drugič pa je razstava lepa prilika, da lahko pokaže šola nekatere svoje dejavnosti staršem in tako poveča njihovo zanimanje za šolsko delo in njegovo problematiko.

Zaključne razstave vselej dobro uspejo in dosežejo svoj namen. Zato mislim, da bi bilo koristno, če bi razstave pogosteje vključevali med oblike našega učnovzgojnega dela. Poleg razstave ob koncu šolskega leta, ki je nekakšen prikaz letošnje dejavnosti in je še posebno namenjena javnosti, bi med letom lahko priredili več manjših razstav. Te naj bi služile učencem in jim pomagale, da bi se podrobneje seznanili z nekaterimi področji učne snovi pa tudi z dogajanjem zunaj šole in tako spoznali še marsikatero zanimivost.

Ko obravnavamo zgodovinske dogodke ali obdobja, literarno dobo, življenje in delo pesnika ali pisatelja, razvoj nekega področja znanosti, zberemo, če se le da, čimveč slikovnega in drugega gradiva in ga uporabimo kot učilo. Če potem razstavimo v vitrini zbrane slike, izrezke iz časopisov in revij, statistične podatke in podobno ter razstavljamo material opremlimo s kratkim besedilom za razlago, imamo zanimivo razstavo. Ta nam ne bo le pomagala pri utrjevanju učne snovi, ampak bo tudi širila učencevo obzorje in prispevala k večji splošni izobrazbi. Taka razstava vedno pritegne tudi učence iz tistih razredov, kjer se o tem še ne učijo.

Za tako delo nam daje obilo možnosti kabinetni pouk, saj se učenci pri njem tako hitro aktivizirajo in poiščejo vse, kar je povezano z učno snovjo. Tudi ko material urejamo, opremljamo z razlago in razstavljamo, nam učenci radi pomagajo. Za gradivo največkrat nismo v stiski, saj ga učitelj lahko zbere za svoj predmet z malo truda in v kratkem času, zbirke pa pozneje redno dopolnjujemo, pa tudi učenci ga navadno zberejo več, kakor smo pričakovali.

Ko smo obravnavali nekatere književnike, se mi je zdelo, da učenci niso imeli prave predstave o njihovem književnem ustvarjanju, dokler niso videli njihovega zbranega dela. V vsaki šolski knjižnici imamo zbrana dela Gregorčiča, Stritarja, Ketteja, Kersnika in če jih včasih postavimo v vitrino, zraven še nekaj slik iz njihovega življenja, posnetkov prvih natisov in rokopisov, pa imamo majhno, toda zanimivo razstavo.

V zvezi z učno snovjo bomo tako prikazali zgodovinske dobe, posamezne pokrajine in države, napredek tehnike, uporabo rud, od surovine do izdelka ipd. Tudi grafiki in učnem uspehu in obisku vedno vzbujajo pozornost vseh učencev.

Občasno lahko prikažemo svobodne aktivnosti, delo krožkov, klubov in dručin. Domači foto-klub bo prav gotovo enkrat na leto razstavil svoja dela, slikarji in kiparji bodo pokazali svoje risbe in kipe. Centri društva za združene narode nam radi dajo na razpolago material, ki ga razstavimo npr. ob dnevu združenih narodov. Marsikaj lahko pokažemo tudi ob raznih akcijah, spominskih dneh in obletnicah.

Ob dnevu JLA razstavimo slike o življenju in delu v armadi,

te nam posodijo v domu JLA. Z lastnimi močili in s pomočjo poklicne svetovalnice pri zavodu za zaposlovanje pripravimo razstavo o raznih poklicih, s čimer bomo morda marsikomu olajšali tako težko odločitev pri izbiri poklica.

V poštev pridejo tudi propagandne razstave o varčevanju, prizadevanju za telesno in splošno higieno, za estetsko ureditev doma, njegove okolice in domačega kraja, za varnost v prometu (tu nam bodo pomagale občinske komisije za varnost v cestnem prometu), razstave o delu tabornikov, društev za telesno vzgojo itd.

Za popularizacijo šolskega dela prirejamo tudi razstave v izložbenih oknih in v malem prikažemo dejavnost šole ali pa delo na določenih področjih. Podjetja dajo največkrat svoje izložbe rada na razpolago, ljudje pa si jih mimogrede z zanimanjem ogledajo.

Pomembna prednost šolskih razstav je v tem, da močno aktivizirajo učence. Ko zbirajo material zanje in ga urejajo, ko pripravljajo izdelke in opremljajo razstavo, se poglobljajo v posamezna področja pa tudi razvijajo smisel za organizacijo. Nadvse uspešno pa je skupno prizadevanje učiteljev in učencev. Prav gotovo jih ne more v taki skupni akciji nič bolj zblížiti kot skupno fizično delo, tako delo pa zahteva vsaka, tudi najmanjša razstava.

In materialni stroški? Največkrat so minimalni, nekaj zasteklenih vitrin, ki jih postavimo v šolsko avlo ali na hodnike in ki jih morda celo že imamo, pa so v njih spravljena učila.

Vsekakor kaže razmisлити tudi o takihle šolskih razstavah in gotovo bomo našli možnosti, ki bodo ustrezale našim prilikam in potrebam.

Velimir Batič

D. Pavletič — Lorenčak: Pomlad (olje), 1959

Osrednje (centralne, matične) in podružnične šole v šolskih statutih

Odnosov med osrednjimi in podružničnimi šolami ne ureja noben republiški predpis. Ni ga najti niti v zakonu o osnovni šoli. Zato urejajo te odnose šole same. Pri tem se pojavljata dve težnji:

— Prva stremi po popolni spojitvi vseh združenih šol. V tem primeru se podružnične šole spremenijo v zunanje oddelke osrednje šole; zadeve vseh združenih šol pa neposredno ureja vodstvo na osrednji šoli.

Pri tako popolni spojitvi šol se podružnične šole praktično izgube v organizaciji velike osrednje šole. Vodja podružnične šole nima pravice do podpisovanja kakršnihkoli dokumentov, niti takih, kot so potrdila o šolanju, matični listi, šolski izkazi. Šola ima samo en pečat, pečat osrednje šole. Učiteljstvo, ki poučuje na podružničnih šolah, mora obiskovati sestanke in konference na osrednji šoli. Stiki podružnične šole s krajevno skupnostjo slabijo, ker tudi krajevni organi, organizacije in društva lahko urejajo odnose z domačo šolo samo preko organov na osrednji šoli.

— Druge težnje so bolj demokratične. Skupnost šol pojmujejo kot združitev šol na osnovi proustojljive odločitve vseh prizadejanih šolskih kolektivov, z namenom, da bi se poslovanje šole poenostavilo, pocenilo in izboljšalo. V takem primeru, dobe podružnične šole značaj zunanji enot šole, ki so sicer vezane na osrednjo šolo, ostal pa jim je del samostojnosti.

V obeh primerih sestavljajo delavci na združenih šolah enotno delovno skupnost s skupnim organom upravljanja in akti, veljavni za vse delavce.

Glede na majhno število delavcev na podružničnih šolah ni mogoče uveljaviti poleg skupnega še več »obratnih« svetov.

Pač pa se jim na podlagi 31. čl. temeljnega zakona o delovnih razmerjih lahko prizna s statutom položaj ožjih delovnih skupin z vodjem skupine (vodjem podružnične šole), ki ga delavci na podružnični šoli sami izberejo med pedagoškimi delavci, ki se potegujejo za to mesto in ki v največji meri izpolnjujejo pogoje za delovno mesto vodje skupine.

Na ta način ohranja ožja delovna skupina svojo enotnost in se ne razbini v število oddelkov in delavcev na osrednji šoli.

Kateri razlogi opravičujejo takšno pojmovanje šolske skupnosti?

1. Podružnične šole so v svojem šolskem okolišju še vedno edine splošno izobraževalne ustanove, ki vzgajajo in izobražujejo učence do dokončanega 4. razreda. Neprimerno je osredotočiti celotno poslovanje na osrednji šoli. Pri tem mislim na vpisovanje otrok v 1. razred, na dopisovanje učencev pri prestopih na drugo šolo, na podpisovanje matičnih listov in šolskih izkazov, na vodenje matične knjige, dokler se učenci šolajo na podružnični šoli in podobno.

2. Vodjem podružničnih šol ostane še vedno del vodstvenih pedagoških nalog, kot so napotila za delo, skrb za reden in pravočasen prihod na delo, skrb za napredek učencev, hospitiranje, svetovanje mlajšim učiteljem, sestava programov za proslave, pionirsko dejavnost itd.

Učiteljstvo na teh šolah naj bi imelo svoje sestanke in razprave o vseh vprašanih pedagoškega dela in splošnega napredka podružnične šole, naj bi živelo svoje pedagoško življenje pod vodstvom vodje šole in po priporočilih ravnateljice centralne šole.

Neprestano sklicevanje sestankov na osrednji šoli bi zmanjšalo uspeh enotnega dela na podružnični šoli, nujno pa bi odpadale tudi ure pouka. Ohraniti je treba pedagoško iniciativo in delovno strnjeno vseh enot šole. Vsebinska skupnih sestankov mora biti skrbno pretehtana in izpad učnih ur opravičljiv.

3. Čeprav se administrativno in finančno poslovanje opravlja na osrednji šoli, je del teh opravil še vedno ostal na podružničnih šolah.

Pri tem mislim na razna poročila in statistične podatke o delu podružnične šole, na vodenje inventarnih knjig (knjižnice, opreme, učil), na opravke v zvezi z rednim vzdrževanjem šolskega poslopja, opreme in učil, na poslovanje mlečne kuhinje, na ureditev šolskega vrta in podobno.

Zato bi bilo treba v statutih navesti, katere naloge morajo opraviti ožje delovne skupine (podružnične šole) in katere so naloge in pristojnosti vodij podružničnih šol. V zvezi s tem je treba priznati podružničnim šolam pravico do področnega pečata, ki naj ga uporabljajo v mejah s statutom danih pristojnosti.

Izgovirati se moramo temu, da bi birokratizirali poslovanje šole, pedagoškim delavcem in staršem na podeželju pa napravili nepotrebna pota v oddaljeno osrednjo šolo.

Samoupravni in strokovni organi združenih šol morajo skrbeti, da krepe delovno iniciativo in storilnost v vseh enotah združene šole, da podpirajo razvijanje demokratičnih odnosov in stik občanov, krajevnih skupnosti in organizacij s šolo.

Vodje podružničnih šol naj ne bodo samo pasivni izvrševalci naročil in ukazov vodstva na osrednji šoli.

Skupno z ravnateljem šole lahko sestavljajo strokovni kolegij vodij šol, ki razpravljajo in, kolikor se da, tudi odloča o vseh vprašanih dela in enakomernega pedagoškega in materialnega napredka vseh enot šole.

Takšni posveti so neizbežni ob sestavljanju delovnega načrta šole, finančnega plana, enakomernega trošenja sredstev, primerjanja učnih uspehov, ob urejanju notranjih predpisov (statuta in pravilnikov), nagrajevanju delavcev na podružničnih šolah glede na delovne pogoje in podobno.

Ker so v zadnjih letih ugasnili prejemki v naturallijah (kurjava, nadomestilo za stanarino) prosvetni delavcem na podeželju, je vprašanje osebnih dohodkov teh delavcev še posebno delikatno.

V posameznih krajih se bodo verjetno pojavila tudi druga vprašanja dela in sožitja združenih šol, ki jih bo treba urediti z internimi predpisi.

Nekdajni šolski odbori so prav pri manjših šolah odigrali pozitivno vlogo pri povezovanju šole z držbenim življenjem kraja. Skrbeti moramo, da pri novi obliki družbenega samoupravljanja ne bo ta moment zanemaren. Dušan Bavdek

SAP-LJUBLJANA vabi na ogled svetovnega prvenstva v hokeju na ledu 1966 v Ljubljani:

3. marec ob 10.00 uri	ZSSR	: Poljska
ob 13.30 uri	ČSSR	: DRN
5. marec ob 10.00 uri	Kanada	: Poljska
ob 13.30 uri	ČSSR	: Finska
6. marec ob 10.00 uri	ČSSR	: Poljska
ob 13.30 uri	Kanada	: Finska
8. marec ob 10.00 uri	Švedska	: Poljska
ob 13.30 uri	ZSSR	: Finska
11. marec ob 10.00 uri	Finska	:
ob 13.30 uri	DRN	: ZDA

POSEBNA UGODNOST: šolske skupine imajo pri avtobusnih prevozih 75 % popust in 50 % popust pri vstopnicah, 75 % popust velja tudi za ostale šolske ekscurzije in izlete.

Dr. P. Milekič: Adolescencija

— medicinsko-psihološki problemi sazrevanja čoveka

Pri svojem vsakodnevem pedagoškem delu nenehno opažamo, da smo premalo seznanjeni z osnovami duševne higijene in nezadostno poučeni o razvoju in strukturi človekove osebnosti. Še prav posebno pa velja to tedaj, če imamo poklicno opravka z adole-

scenci, to je z mladimi ljudmi, ki se razvijajo nahajajo med puberteto in doseženo telesno in duševno zrelostjo. Prav zato nam je knjiga izpod peresa dr. P. Milekiča tem bolj dobrodošla.

Avtor je obširno gradivo sistematično razdelil na več samostojnih poglavij. V temeljitem uvodu obravnava osnovne bio-psiho-socialne probleme, ki so v zvezi z razvojem adolescence. V drugem poglavju obdela telesne spremembe pri fantih in dekletih, dotakne pa se tudi nekaterih motenj, ki lahko nastopijo v tej fazi telesnega dozorevanja. Tretje poglavje je namenjeno razlajanju in obdelavi psihoseksualnega dozorevanja in njegovim odklonom. Socialnemu dozorevanju mladcev in mladink je posvečeno četrto poglavje. Po kratkem prikazu splošnih psihičnih motenj, kot so pseudologia phantastica, mentalna anoreksija in začetki psihoz, poda

avtor še definicijo duševne zrelosti in zaključil knjigo s tem, da navede devet ustreznih knjig iz tuje strokovne literature.

Torej gradiva več kot dovolj bodisi zgolj za bežno informacijo bodisi za poglobljenejši študij. Zeleni bi bilo drugo, saj je doba adolescence za človekov osebnosti razvoj izredno pomembna in predstavlja zadnje stopnico, ki jo morata prestopiti mladinec in mladinka, preden se priključita kot polnovredna člana svetu odraslih. Če bomo poznali zakonitosti njunega bio-psiho-socialnega razvoja, ju bomo zares lahko dobro razumeli in jima pomagali na njihovi nezadržni, čeprav morda še malce negotovi poti v svet in življenje.

Broširano knjigo (233 strani), tiskano v latinici, je izdala beograjska založba »Medicinska knjiga«. Cena knjige je 15 n. din. Viator

Nove knjige

Boris Paternu — »Slovenska proza od moderne«. Ko je pred nami druga izdaja »Slovenske proze od moderne« dr. Borisa Paternuja, nam ni treba spominjati, da se z novo ugotovljamo, kako potrebne in dobrodošle so tovrstne študije, o čemer pričajo dejstva, da je prvi natis »Slovenske proze od moderne« že daleč razprodan, kar se bolj poredko dogaja s specialnimi, strokovnimi knjigami. Avtor je v obširni podobi razvil slovensko prozo od XVII. do sredine XIX. stoletja, ko nastopijo tisti književniki, ki utrajo pot domačemu pripovedništvu, mu dajejo barvitost ter v proznih delih odražajo značilne slogovne, tematske in miselne prvine: Levstik, Jenko, Trdina, Jurčič, Kersnik, Tavčar. Ob strnjeni, sintetično zasnovani študiji, se je Boris Paternu odločil le za najpomembnejše slovenske pripovednike od moderne, zato je razumljivo opustil mnogo imen, odločil se je izpustiti tudi Stritarja in Mendingerja. Kot predstavnik mlajšega rodu slavističnih literarnozgodovinskih znanstvenikov se je oddaljil od pozitivizma, se usmeril k razvojnemu, sintetičnemu prikazovanju bistvenih med seboj povezanih pojavov v družbi in književnosti, opuščajoč pretrano sociologiziranje, vendar je povsod našel pravo mero za raznorodne družbene, kulturne in literarne pojave, povsod je izišel tisto, kar se mu zdi bistveno ne le za estetsko vrednotenje, pač pa tudi kot literarnozgodovinski pojav. V zaključku podaja avtor tipološke oznake našega pripovedništva. Lepo, funkcionalno poremo knjige je izdal Milan Arnez.

Anton Slodnjak — »Pogine naj pesel«. Med domačimi pisatelji neposrednega življenjskega vzgleda nismo mesto dr. Antona Slodnjaka, dasi je njegovo primarno področje znanstveno delo v okviru slavistike. Ni težko najti stičnice med znanstvenim in leposlovnim delom Slodnjaka v njegovih romanih »Neizrohneno srce« in »Pogine naj pesel«. Izobilje gradiva in temeljito poznavanje stvarne in problematike je Slodnjaka vzpodbudilo k leposlovnemu pisanju, to pa je vtičilo obsežna romanova svojevrsna pečat leposlovnemu življenjskim likov in dogajanj, kar nedvomno sloni na trdnih, dogmatičnih temeljih, hkrati pa je pisatelja gotovo utesnjevalo, da se zavestno ni hotel oddaljiti od preverjenih faktov in sprostiti ustvarjalne fantazije, želeč dim bolj verno, natančno predočiti osrednjo osebo v okolju in času. Roman »Pogine naj pesel«, kot je znano, govori o tragičnem življenju in plemenitem vzrajanem delu Frana Levstika. Levstikovo razgibano življenje, utesnjevo v ozkih domačih razmerah, kjer je kot naprednjak moral naleteti na odpor in sovraštvo, je samo po sebi mikavno, zlasti pa, ker je Levstik s svojim literarnim, programatičnim, političnim in organizacijskim delom zaslužen postal za Prešernovo vodilna osebnost družbenega in kulturnega življenja, žal tragično razdrobljenega spričo nezaznavanja in nenehnega boja za obstanek. Druga izdaja tega romana bo brez dvoma deležna pozornosti kot »Neizrohneno srce«. (Obe knjigi je izdala založba Lipa, Koper).

Vlado Ribarič: Letala (Tvoja knjiga tehnika, 6. zvezek). Založba: »Življenje in tehnika«. Ljubljana (brez letnice), 46 strani, ilustrirano.

Zivahno pisana knjižica, ki naj — podobno kakor cela zbirka — predvsem informira mladih o razvoju in najnovejših uspehih v letalstvu in jo navdušuje. Po kratkem zgodovinskem uvodu, kjer so iz razumljivih razlogov dogodki od zadnje vojne dalje nekoliko patančneje opisani, sledijo poglavja: aerodinamika in letalstvo, letala in letenje, letalski motorji, kako so opremljena letala, letalstvo v miru in vojni, letala posebežni in sklepe.

V vsakem poglavju poseže pisec v središče problemov in skuša na preprost način pojasniti vprašanja, ki predvsem zanimajo laika in ki večkrat tarejo tudi konstruktorje in letalce. Zaradi omejenega prostora seveda ni bilo mogoče misliti na sistematično obravnavanje snovi in tako si včasih hitro sledijo ena za drugo kaj pester slike z različnih področij.

Knjižica bo gotovo ustregla svojemu namenu in bo posebno pri mladem bralcu vzbudila željo, da bi se podrobneje seznanil z enim ali drugim vprašanjem. Novi izdaji bi na nekaj mestih mogoče koristilo nekoliko bolj precizno podajanje snovi in upoštevanje že dokaj ustaljene terminologije. A. Kuhelj

ELEKTROTEHNIKA IN ELEKTRONIKA V SLIKAH

Pri založbi Življenje in tehnika sta izšli v ponatisu knjigi Elektrotehnika in Elektronika v slikah, obe istege avtorja Gustava Büscherja. V originalu pa je izšla že osma izdaja teh knjig. To pa je tudi najboljša priporočila za knjigi.

»Zaradi velikega napredka elektrotehnike v zadnjih letih,« piše v predgovoru avtor, »sem moral svoje delo precej razširiti ter je končno izšlo v dveh knjigah. Le tako mi je bilo mogoče v celoti zajeti obsežno področje elektrotehnike.« V slovenski izdaji sta torej izšli izpopolnjeni in razširjeni knjigi.

Prva knjiga prične s poglavjem o elektriki, kjer na zanimiv način obravnava tok, napetost, moč, upornost, vrste toka, tokokrog in magnetizem. Sicer so vsa poglavja opremljena s slikami, ki nazorno in na zelo preprosto način podajajo bistvo fizikalne zakonitosti. Drugo poglavje obravnava elektromagnetizem in njegovo uporabo. Sledi poglavje o induktivnosti in kapacitivnosti. Pri izvornih napetosti poleg baterij, akumulatorjev in raznih generatorjev nas avtor seznanja še s termoelektriko in fotoelektriko. Posebno poglavje tvorijo transformatorji, nato pa preskrba ozroma prenos električne energije. Pri merilnih instrumentih bo marsikateri učitelj pouka dobil koristne napotke za svoje delo v razredu.

Dovolj izčrpano so obravnavane dejavnosti električne energije, posebej pa še električna razsvetljava. Elektroakustika in nevarnosti zaradi elektrike zaključujeta razmisljanja o elektrotehniki.

Na koncu knjige so še razni znaki, ki jih uporabljajo v elektrotehniki, ter dodatek o preprostih enačbah in računih. V knjigi namreč avtor

ne uporablja nikakršnih formul ni računskih operacij. V drugi knjigi — Elektronika v slikah — so sicer precej zahtevni pojmi o zakonitosti prav tako na preprosti način obdelani kakor v prvi. Avtor prične s kratkim življenjskim elektrona, obravnava elektronke, njihovo delovanje in uporabo ter nas seznanja z osnovnimi pojmi o transistorih.

Posebno poglavje so radijski in televizijski valovi ter televizija v znanosti in industriji. Na prijeten in preprosti način je v naslednjem poglavju obdelan radar, kjer so tudi nastete nekatere naloge, ki jih rešuje znanost s pomočjo tega aparata. V »o sta vključeni tudi industrijska elektronika in elektronsko mirjenje. Mimo tega nam avtor razloži še elektronski mikroskop, elektronske aparate v medicini, elektronske računske stroje, slušne pripomočke, ultrazvok in na koncu še elektronsko glasbo, ki se vedno bolj uveljavlja.

Obe knjigi nam lepo posredujeta področje elektrotehnike in elektronike. Res je, da je moral avtor marsikaj izpustiti oziroma obravnavati le v bežnih obrisih, vendar je njegova podoba tega fizikalnega in tehničnega področja dokaj popolna.

Oba prevajalca, Evgen A. Verč in Božidar Magajna, sta vestno in natančno izpolnila svojo nalogo in nas obogatila z nekaterimi novimi izrazi iz elektrotehnike, ki nam zvenijo še nekoliko tuje.

Obe knjigi toplo priporočamo vsem osnovnim solam in prav tako vsem solam druge stopnje. Vsaka dijaška knjižnica mora imeti vsaj en izvod, pa tudi učitelj bo našel v teh njih koristne metodne napotke pri pouku fizike ali pri tehničnem pouku.

STANKO URŠIČ

Prvi številki na pot

Nestrpno smo pričakovali prvo letošnjo številko priljubljene revije za družinsko in družbeno vzgojo »Otrok in družina«. Čeprav vemo, da morata uprava in uredništvo premagovati vrsto nemajhnih finančnih in tehničnih težav, z veseljem ugotavljamo, da revija vsebinsko lepo napreduje in prinaša vse bolj tehtno gradivo iz najrazličnejših vzgojnih področij.

V prvi letošnji številki se bo bralec ustavljal predvsem ob tehle sestavkih:

»Mladostnikove težave« je prispevek klinične psihologinje prof. Milone Bregantove, ki razpravlja o žalostnih poskusih samomora pri nekaterih, na poseben način čustveno uglasenih mladih fantih in dekletih.

»Razgovor o roditeljskih sestankih na srednji šoli« so poslali štiri srednješolski pedagogi; prikazali so nove oblike vodenja roditeljskih sestankov in razložili vzoke za njihovo večjo učinkovitost.

Zelo zanimiv in na ugotovitve tujih avtorjev opt je članek Helene Puharjeve »Pravijo: vsega tudi niso krivi samo starši...«. Avtorica realistično gleda na vzgojne možnosti, ki jih roditeljem daje njihova naravna vloga, in poudarja, da bi bilo nespametno misliti, da starši kot dobri vzgojitelji lahko naredijo iz otroka prav vse, kar bi želeli, ker obstajajo pri tem določene omejitve, podane po osnovni psihofizični za-

snovi vsakega otroka. Menim, da bi morali ta članek prebrati posebno tisti pedagogi, ki zlasti na roditeljskih sestankih prenašajo in netaktilno obsodijo za vsak otrokov spodsrljaj prisotne starše in jih na ta način še dodatno čustveno obremenijo, namesto da bi skupno z njimi poiskali najustreznejšo rešitev.

Dr. S. Simonetičeva je napisala krajši članek »O vzrokih smrti malih otrok«, pri čemer ugotavlja, da bi večja budnost odraslih lahko pravočasno preprečila marsikatero nepotrebno nesrečo, ki ima za posledico invalidnost ali pa celo smrt neboljnih predšolskih otrok.

O pozitivnem pomenu televizije za otroka — seveda pod pogojem, da ga pri tem primerno vodimo — je v članku »Otrok pred malim ekranom« spregovorila J. Weingerlova.

Posebno bogata je rubrika razgovorov z bralci, kjer poklicni strokovnjaki na poljuden in nepriljen način dajejo zahtevana pojasnila. Poleg tega je revija izdatno opremljena z ustreznimi ilustracijami, ki decentno dopolnjujejo besedno gradivo.

Prepričani smo, da bo revija tudi v letošnjem letu uspešno izpolnjevala svoje tiho, a hvaležno poslanstvo, tj. pedagoško prosvetljevanje širokega kroga bralcev, ki so nosilci družinskih skupnosti in vzgojitelji prihajajočih novih generacij. Viator

Cenzurni rokopis Prešernovih Poezij

Naš kulturni praznik, obletnico Prešernove smrti, je počastila ljubljanska založba Mladinska knjiga, letos z izdajo faksimiliranega cenzurnega rokopisa Prešernovih Poezij, prvo po 120 letih. Ta bibliofilska izdaja v 5000 izvodih, razkošno opremljena, obsega 204 strani faksimiliranega rokopisa, izvirni posnetek prve izdaje tiskanega izvoda Krsta pri Savici (1836. leta) ter uvod, ki ga je napisal prešernoslovec prof. Alfonz Gspan (s povzetkom v nemščini in francoščini).

Tako na novo predstavljene Poezije so dopolnili lanski izdaji Prešernovega življenja in dela, hkrati pa tudi uvodna knjiga v svojevrstno zamišljeni zbirki Monumenta literarum slovenicarum (slovenski literarni spome-

niki), v kateri bodo izhajali faksimilirani teksti nekaterih pisateljev iz vseh obdobij slovenske literarne zgodovine od časa reformacije.

Kakor je povedal prof. Alfonz Gspan na nedavni tiskovni konferenci, so si zamislili tako izdajo Prešernovih Poezij v času, ko so urejali Prešernov muzej v Kranju. Uresničitev tega je bila vabljava toliko bolj, ker so nasledniki tiskarnarja Blasnika leta 1909. sicer izdali faksimile tiskarskega izvoda cenzurnega rokopisa (ta je ostal po natisu Poezij 1846 v tiskarni), ki pa je na nekaterih mestih netočen in je danes že pozabljena redkost. Revizijski rokopis Prešernovih Poezij ima to prednost, da je bolj obsežen in popolnejši od

Ob televizijskem recitalu Mladinskega gledališča na Prešernov praznik Minuli sreče so in slave časi...

Priznati je treba, da je imel Prešeren precej preroškega duha v sebi, če namreč s to njegovo vrstico poistovetimo naša današnja prizadevanja — ohraniti spomin nanj. Teško bi namreč rekli, da mu pojem slavo, ali da ga častimo, kot bi se zanj spodobilo. V glavnem se spominno nanj le še na dan njegove smrti — razen v šolah in morda še v preprostitih kmečkih hišah, kjer je spomin nanj dovolj živ, ker imajo poslednji kljub zvezi radi lepo slovensko besedo in zanjo se niso otopeli. Res je, da bi bilo neumno in skoraj žaljivo, če bi ga razvpili, saj je končno sam videl, da le petica dá ime sloveče, in sploh je umrl že pred tolikimi leti; njegova pesem nam danes ne bo prinesla nobene slave več, ker je preprosto ne bomo šli prepevat na nobenega izmed... festivalov.

Če ga torej tako slavimo, da ga ne nosimo na ulice, da se ga spominimo le enkrat na leto, bi bilo morda vendarle prav, če bi vsaj takrat pokazali, da naš kulturni praznik ni samo gola formalnost ali zoprna dolžnost, ki jo bo opravil, kdor jo pač bo in kdor jo pač bo. Vsaj malo nacionalnega ponosa bi morali imeti. Če za popestritev raznih programov lahko povabimo slavne pevce, bi morda tudi za Prešerna lahko povabili vrhunske — naše umetnike, ki jih imamo. Prešeren je bil naš človek, o tem nam govori sleherni njegova beseda. In to bi morali mi, njegovi potomci, čutiti, če že tega ne znamo pokazati. Delamo in trudimo pa se ravno v nasprotno smer; z vsem mogočim vodenimo njegovo pozicijo, ne znamo je več toplotno sredovati, kakor da se je odtujila od nas, kakor da v nji ne najdemo nič več slovenskega — čeprav je bolj slovenska od nas samih. Oba s Prešernom nam uhajata, ker smo ju zapustili, ker ne znamo več spoštovati svojih ljudi in njihovega dela. Nehote se mi vsiljuje neka primerjava — pogostokrat statistično dokazuje mo nepismenost jugoslovanskih narodov in zmagoslavno ugotavljam, da je najmanj nepismenih med Slovenci. Verjetno pa bi bil rezultat ankete o srčni kulturi za nas veliko bolj žalosten. Poiščimo npr. Črnogorca, preprestege pastirja, in ga vprašajmo, kdo je največji pesnik Črne gore. Presenetil nas bo, saj nosi v sebi vsaj polovico Gorskega venca in svojega pesnika prikaže s posebnim posluhom, žarom, ki je značilen za narod, ki ljubi in spoštuje svoje kulturne velikane. Povedal ga bo s tisto močjo, ki je last naroda, iz katerega se je rodil pesnik. Moramo res vedno znova spoznavati žalostno Cankarjevo ugotovitev, da smo narod hlapcev, ki zna častiti le tuje oltarje?

Če tako uporno trdimo, da je bil Prešeren res naš največji pesnik, zakaj se torej ne bi potrudili in mu dali več priznanja, kot pa ga je bil deležen s skoraj napol kabaretnim recitalom Mladinskega gledališča, ki smo mu bili pričče v tork 8. februarja na televizijskih zaslonih. Brez dvoma držl, da je od naših kulturnih razmer in prizadevanj težko pričakovati popolnost, da je skratka toliko stvari, ki jih mora naša kultura podpirati, ki se jim mora posvečati — tarifnemu pravilniku, dojemljivosti občinstva, ljubemu kruhu — tako, da je čisto mogoče, da ostane za pravi umetniški izraz premalo časa. Vendar so stvari, ki jih od kulturnih ljudi — gledališčnikov pričakujemo in zahtevamo, in ena izmed teh je posluš za estetski videz predstave. Še večja so merila, če ne gre za navadno, sodobno napisano delo, ki že samo v sebi nosi nekakšno malomarnost, ker je pač odraz našega časa, ampak za pozicijo velikega, enkratnega in nedosegljivega mojstra pravilne, nespakedrane slovenščine. In pri tem nas zaboli vsakršna malomar-

nost bodisi tonskega tehnika ali snemalca bodisi režiserja ali scenarista, posebej pa še izvajalca samega. Ni vseeno, če se moramo pri taki predstavi jeziti nad nenotnostjo zborne recitacije, če moramo ugotavljati, da ne obvladajo osnovnega znanja o dolžini in širini slovenskih vokalov; da torej ne vedo, kje leži lepota slovenskega jezika. Tudi smo navajeni, da imen ne naglašujemo, kakor se nam zdi, temveč smo pri tem dosledni in upošteevamo našo dediščino in Slovenski pravopis, kjer je na strani 172 jasno napisano in naglašeno Copovo ime — Čop in ne Čóp, kakor ga je ekipa korajžno povedala. Tudi mi je nerazumljiva malomarnost člana ekipe, ki se iz bog ve kakšnih razlogov ni naučil svojega dela na pamet. Tu je tudi nedopustna napaka televizije, ki se ji ni zdelo potrebno, zopet iz bog ve kakšnih razlogov (ki me ne zanimajo), pregledati posnetega materiala in vsaj najhujše napake korigirati in jih posneti na novo. Sicer pa so podobne stvari tako ali tako pogoste spremljevalke našega programa.

Ob tem se spominjam tudi kritike ameriškega filma Sayonara, kjer je bilo rečeno, da bi bil film lahko vsaj pol ure krajši, če ne bi Marlon Brando tako počasi govoril. Ta recital bi bil lahko tudi polovico bolj kratek, dolgočasen in brezupen, če ne bi napravili toliko nepotrebnih in prisiljenih korakov, ki so dobesedno vlekli recital in pa gledalca. Drugič je bolje, da nalogo poverimo cibibanom in pionirjem, saj jim bomo take napake laže odpustili in tudi bolj prisrčni in pristni bodo. Morda ne bo odveč, če pripominjam, da je bila ta oddaja v

torek, torej na dan, ko večina gledalcev ni imela prilike poiskati boljše stvari. Spet bi lahko z velikimi črkami zapisali: korak v prazno, ali pa bolj enostavno: ponovna nacionalna (televizijska) kulturna sramota.

K slabemu vtisu so prispevali, ne ravno v najmanjši meri, tudi »kostumi« nastopajočih. Je že res, da vsi ljudje nimajo vsak dan prostora pod televizijskim soncem, toda vedeti moramo vendarle že pred nastopom, ali bomo nastopili na oddaji »Pokaži, kaj znaš«, ali pa bomo slovensko javnost seznanili z modnimi novostmi in se pri tem skrili za neko pesnikovo ime. Ker pa je to neko pesnikovo ime ravno Prešernovo in ne morda kakršnokoli, se bomo morali pač temu primerno tudi pripraviti — dostojanstveno, s pravo in pravilno mero spoštovanja. To menda smemo pričakovati od slovenske kulture na njen kulturni praznik.

Se eno vprašanje nastane: ali nam nista morda ta oddaja in njena izpovedna moč pokazali edini možni in mogočni razcvet in smer, ki sta zajela našo kulturo? Ali ni morda potrebno tem ljudem zapeti hvalnice, ker so sploh bili pripravljeni praznovati naš kulturni praznik, zahvaliti se jim za to, ker so nas vsaj spomnili na Prešerna? Kajti lahko da bodo prišli časi, ko ne bo več nikogar, ki bi se spomnil, da je treba javnosti povedati, da je nekoč živel naš največji slovenski pesnik, da smo sploh imeli največjega slovenskega pesnika. In takrat si bomo po Prešernovo zapeli njegovo pesem:

Srce je prazno, srečno ni...

... minuli sreče so in slave časi.

Ana Vilič

Na vaše knjižne police lepe, kvalitetne knjige!

TO PA SO KNJIGE IZ KNJIŽNIH ZBIRK CANKARJEVE ZALOŽBE

- SVETOVNI ROMAN
- SODOBNI ROMAN
- BIOS
- MOZAIK

Cankarjeva založba je v svojih knjižnih zbirkah za leto 1966 spet pripravila vrsto odličnih del iz svetovne književnosti in vabi slehernega ljubitelja lepe knjige, da postane njen naročnik. Prosimo, oglejte si program! Trdno smo prepričani, da vam bo všeč in da se boste naročili vsaj na eno izmed zbir, če že ne na dve, tri ali vse štiri. Obročno plačevanje in nižja cena knjig za naročnike od cene v prosti prodaji sta dve pomembni ugodnosti, ki ju uživajo naročniki naših knjižnih zbir. Naročnino smo v primeri z izdatnim zvišanjem stroškov papirja, tiska, honorarjev in poštnine le minimalno povečali.

Zbirka »SVETOVNI ROMAN«

José Maria de Querioz: BRATRANEC BASILIO
Aldices Arguedas: BRONASTA RASA
Henry James: PORTRET NEKE GOSPE
Knut Hamsun: MISTERIJI

Zbirka »SVETOVNI ROMAN« obsega štiri knjige, ki bodo imele okrog 1600 strani.

Zbirka »SODOBNI ROMAN«

Konstatin Paustovski: ZGODBA O ZIVLJENJU
Saul Bellow: HERZOG
Hermann Broch: NEKRIVI

Zbirka »SODOBNI ROMAN« obsega tri knjige, ki bodo imele okrog 950 strani.

Zbirka »BIOS«

Kurt Baschwitz: DOBA ČAROVIČ
Wolf Schneider: POVOSD JE KAKŠEN BABILON
(Velemesta v zgodovini)
Laura Fermi: MUSSOLINI

Zbirka »BIOS« obsega tri bogato ilustrirane knjige, ki bodo imele okrog 1450 strani.

Zbirka »MOZAIK«

Josef Toman: SONCE ZAHAJA NAD RIMOM
Elizabeth Bowen: STRTA SRCA
Tadeusz Holuj: KONEC NAŠEGA SVETA
Pandelis Prevelakis: SONCE SMRTI
Nelson Algren: NOČ BREZ JUTRA

Letna naročnina na zbirke:
Svetovni roman: polpl. 10.400/104, pl. 12.500/125, polus. 15.000/150 din.
Sodobni roman: polpl. 8.700/87, pl. 9.800/98, polusnje 13.500/135 din.
Bios: polpl. 9.300/93, pl. 10.700/107, polus. 14.000/140 din.
Mozaik: polpl. 13.000/130, pl. 16.000/160 din.

Zbirke so plačljive v ustreznih desetih mesečnih obrokih. Obroke je treba začeti plačevati po prejemu polnočne naročnina pa mora biti poravnana do konca leta 1966. V prodaji bodo knjige znatno dražje.

Zahtevajte prospekt v najbližji knjižnici ali pišite ponj Cankarjevi založbi v Ljubljani, Kopitarjeva 2/II. Knjižgarnje in CZ tudi sprejemajo naročila za zbirke.

Slovensko geološko društvo in šolstvo

Od ustanovitve naprej ima Slovensko geološko društvo za eno važnih delovnih nalog sodelovanje in pomoč predavateljem geologije na šolah. Uspehi teh prizadevanj niso majhni, saj so geologi sodelovali pri več seminarjih, predavanjih ali ekskurzijah ter z večjim ali manjšim uspehom dajali pripombe k spremembam učnih načrtov. Društvo želi tudi v bodoče podpirati predavatelje geologije. Pri tem pa potrebujemo živahno sodelovanje pedagoških delavcev samih. Ti nam bodo najlažje povedali, kaj pričakujejo oziroma želijo od društva. Da bi to zvedeli, nameravamo pripraviti anketo. To ne bo prva anketa v zvezi s šolstvom, vendar se bo nekoliko razlikovala od prejšnjih. Dostojen je bil vedno najvažnejši učni program oziroma pouk geologije. Geologija kot predmet pa si je že dokaj utrdila položaj, zato moramo misliti na čim uspešnejšo nadaljnjo podporo pedagoškim delavcem.

Najvažnejša oblika sodelovanja je vsekakor pripravljanje seminarjev, predavanj in ekskurzij. Seminarji so se že v prejšnjih letih pokazali kot zelo koristni in potrebni. Geologi so pripravljali pri tem pomagati še naprej. Zelo radi pa bi dobili napotke od predavateljev samih, kakšen program si žele na seminarjih.

Pred kratkim smo dobili od profesorjev prošnjo, naj priredimo nekaj predavanj iz geofizike. Težji želijo bomo radi ustregli. Uvodna predavanja bodo predvidoma spomlad. Skušali bomo organizirati tudi krajšo ekskurzijo, na kateri se bomo seznanili z delom geofizikov na terenu.

Geologi bi zelo veselili, če bi pedagoški delavci poslali še več takih želja. Prav radi bi prišli na šole, ki bi prošle za kako predavanje, četudi bi to bilo izven Ljubljane. V večjih šolskih središčih bi bilo koristno obravnava geološko zgradbo bližnje okolice. Uvodu naj bi sledila po možnosti še ekskurzija po geološko najzanimivejših delih bližnje okolice.

Iz prejšnjih anket je bilo

jasno razvidno, da marsikatera šola pogrša geološko zbirko. Mnoge zbirke so tako nepopolne, da komaj služijo svojemu namenu. Odborniki Slovenskega geološkega društva so že razpravljali o pomoči šolam v tej smeri. Geologi bi pomagali dopolniti že obstoječe zbirke, ali pa bi pripravili nove, v katerih bi bile kamenine in okamenine iz Slovenije. Takšne zbirke bodo šole lahko dobile za minimalno plačilo, ki bo krilo dejanske stroške. Glede na to, da bodo geologi nabirali vzorce vzporedno z drugim delom na terenu, bomo pripravili za pripravo zbirke res malo denarja. Upamo, da bomo že letos lahko ugodili marsikateri želji za dopolnitev zbirke, ali pa celo pripravili kako celotno zbirko.

Zavedamo se, da je geološko zgradbo najlažje spoznavati v naravi sami. Zato bo Slovensko geološko društvo v nekaj letih popeljalo tiste, ki se zanimajo za naravo, po geološko najzanimivejših delih Slovenije. Za letošnje leto smo pripravili osem ekskurzij po Gorenjski. Te so:

13. marca: Črnuče—Rašica—Dobeno;

3. aprila: Škofja Loka—Lubnik

24. aprila: Bled—Vintgar—Moste;

15. maja: Tržič—Dolžanova soteska;

18. in 19. junija: Bohinj—slap Savica—Komarča—Triglavska jezera (prenočevanje) —Voje—Bohinjska Bistrica;

3. in 4. septembra: Zirovnica—Valvasorjeva koča—(prenočevanje) —Stol (za to ekskurzijo je potrebno obsejno dovoljenje);

25. septembra: Kravice—Mokrica—Kamniška Bistrica;

9. oktobra: Poljšica nad Kranjem;

Na teh ekskurzijah bodo spoznali najvažnejše kamenine ter zgradbo raznih delov Gorenjske. Tisti, ki se nameravajo ekskurziji udeležiti, se bodo nanje lahko pripravili ob knjižicah »Geološki izleti po Sloveniji« ter »Geološki izleti po ljubljanski okolici« (oboje je izdala Mladinska knjiga). Nekaj pojasnil bomo objavili

v »Proteusu«. Na ekskurzije še prav posebno vabimo pedagoške delavce, zakaj ob njih bodo lahko nabrali mnogo koristnih napotkov za svoja predavanja. Na geološke izlete bomo opozarjali v dnevnih časopisih, predhodne prijave pa ne bodo potrebne.

V kratkem bomo razposlali

anketo. Hvaležni bomo za vsak odgovor in napotek, ki ga bomo dobili od pedagoških delavcev. Geologi močno upamo, da bo sodelovanje med učitelji geologije in Slovenskim geološkim društvom postalo še tesnejše in plodnejše, kot je bilo doslej.

R. P.

Razpisna komisija za imenovanje ravnatelja osnovne šole FRANCA PASTERKA-LENARTA Mežica, razpisuje v skladu s členom 112 temeljnega zakona o volitvah delavskih svetov in drugih organov upravljanja v delovnih organizacijah ter statuta šole

delovno mesto ravnatelja

Pogoji: visokošolska izobrazba in 5 let delovnih izkušenj, srednješolska ali višješolska izobrazba in 10 let delovnih izkušenj v prostveno-pedagoški službi.

Prošnje s kratkim življenjepisom, dokazili o strokovnosti ter potrdilom o nezakazovanju naj pošljejo kandidati razpisni komisiji osnovne šole FRANCA PASTERKA-LENARTA Mežica. Rok za sprejemanje prošnje je mesec dni od dneva objave. Stanovanja ni.

Razpisna komisija glashene šole v Celju

razpisuje delovno mesto

- RAVNATELJA

Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- kvalifikacija profesorja glasbe srednje šole
- najmanj 10-letna praksa
- organizacijske sposobnosti
- javno kulturno udejstvovanje.

Ponudbe z življenjepisom in dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo najkasneje v 15 dneh od dneva objave v zaprti ovojnici z oznako »ZA RAZPISNO KOMISIJO« na naslov Glasbena šola, Celje, Slomškov trg 10.

Kaj pripravljajo naši šolski organi in institucije?

Analiza mreže šol druge stopnje

V obdobju zadnjih desetih let, zlasti pa po letu 1960, ko je bila sprejeta resolucija o izobraževanju strokovnih kadrov, je bilo tako kot v drugih republikah tudi v Sloveniji ustanovljenih precej šol druge stopnje. Ustanovitvi šol so bile največkrat občine ali pa delovne organizacije. Kapaciteta šol druge stopnje se je povečala tako, da morejo danes nadaljevati šolanje vsi učenci, ki uspešno končajo osnovno šolo. Teh pa je v vsaki generaciji mladine nekaj več kot 60 odstotkov.

S porastom šolskih kapacitet pa so se pojavili problemi, o katerih smo doslej premalo razmišljali. Gre za več pomembnih vprašanj, ki bi jih mogli razvrstiti v dve skupini:

— prvič, ali kapaciteta šol druge stopnje v celoti ustreza in če tudi razmerja med kapacitetami posameznih vrst šol druge stopnje ustrezajo ne samo sedanjim, temveč tudi perspektivnim družbenim potrebam. Z drugimi besedami, ali bo sedanja šolska mreža omogočila, da bomo dobivali ročne delavce širokih profilov, tehnike vseh vrst, zdravstvene delavce, administrativne, ekonomske in druge kadre v takem razmerju in obsegu, kot to ustreza potrebam v gospodarstvu in družbenih služ-

bah. Zaradi značaja gimnazij, ki pripravljajo učence predvsem za študij na visokošolskih ustanovah, se navedena vprašanja drugostopenjskega šolstva razširjajo tudi na kadre z višjo in visoko izobrazbo;

— drugič, ali so šolske kapacitete pravilno razporejene po posameznih krajih. V zvezi s tem je pomembno vprašanje, do katere meje je dovoljenje šolskih kapacitet na majhne šole iz ekonomskega vidika še opravičljivo. K temu se pridruži še vprašanje, ali obseg šole zavisi tudi od pedagoških zahtev in če je ustanavljanje majhnih šol združljivo s pravilno organizacijo šolskega dela.

Gotovo je, da teh vprašanj ni mogoče naenkrat rešiti v vsej njihovi globini. Z namenom, da bi omogočili oblikovati smernice za prihodnje načrtno reševanje te problematike, pripravljamo publiko sekretariata za svetovo in kulturo v sodelovanju z geografskim inštitutom Slovenije ter zavodom za šolstvo SRS analizo sedanje šolske mreže šol druge stopnje. Ker so pri oblikovanju šolske mreže prizadeti oziroma zainteresirani mnogi, bi bilo prav, da bi prosvetni delavci razpravljali o teh vprašanjih tudi na straneh našega lista.

Seminarji ob polletnih počitnicah

Zavod za prosvetno pedagoško službo Ljubljana I je priredil ob semestrnih počitnicah več uspešnih seminarjev za učitelje osnovnih in deloma tudi srednjih šol. Bili so naslednji: za slaviste, angliste, varuhe naravoslovnih zbirk, zgodovino-zemljepis, tehnični pouk, za vzgojitelje oddelkov za podaljšano bivanje učencev in seminar za učitelje v kombiniranih oddelkih na podružničnih šolah.

Na seminarju za slaviste je direktor Tine Orel obdelal poglavje v zvezi z govornimi listami, prof. Jekovec o šolskih listih, prof. Janez Sivec pa o novem načrtu, sprejemnih izpitih in o sloviškem pouku. Izredno velika udeležba (102) je bila znak potrebe po seminarju pa tudi izraz želje po izpopolnjevanju.

Anglistom je predaval dr. Ivan Količ o duševnosti otroka, Vitka Kolar o tretjem diafilmu za pouk angleškega jezika, prof. Milena Kos o načrtovanju učne ure, mr. R. T. Adams pa je komentiral film BBC. Zlatko Muhvič iz Zagreba je govoril o najpogostejših didaktičnih in pedagoških napakah pri pouku tujih jezikov.

Seminar za varuhe naravoslovnih zbirk je gotovo potreben in zanimiv. Delal je v treh skupinah, kjer so predavali: višji kustos Savo Brelih, muz. pedagog, Marija Gosar, asist. Borut Zerner in muzejska preparatorica. Ogledali so si muzejske zbirke, seznanili se z vzdrževanjem, prepravljanjem in obdelavo materiala. Opravili bodo še ekskurzijo v zvezi z zbiranjem materiala za šolske zbirke.

Seminar za učitelje zgodovine in zemljepisa je bil predvsem za novince in za ta predmeta nekvalificirane učitelje. Prof. Tone Oblak je govoril o nazornosti pouka, učnih načrtih, učbenikih; pokazal je, kako interpretiramo slikovni material iz učnih knjig. Tov. J. Regvat je osvetlil nekatere učne metode in principe pri pouku geografije, tov. Favsta Munih pa je obravnavala racionalizacijo pouka pri zgodovini.

Seminarja za učitelje telesne vzgoje, ki je bil namenjen razrednim učiteljem, se je udeležilo 510 učiteljev, mnogi tudi s področja drugega zvanja. Prof. dr. Pečec je govoril o

duševnem razvoju otrok s posebnim poudarkom na organizaciji prostega časa, prof. Drago Ulaga je imel metodsko in teoretično vzgoje s poudarkom na biol. razvoju otrok in potrebi po telesni vzgoji, prof. Janez Tome pa je praktično pokazal tiste vaje, ki so primerne za otroke. Z novim učnim načrtom tega predmeta jih je seznanil ped. svetovalec Jože Bistič. Zmislil so se, da bo za razredne učitelje organiziran daljši seminar julija ali avgusta v Rovinju.

Učitelji tehničnega pouka iz Zavarstva so imeli dvodnevni seminar za fotografijo. Teoretični in osnovni praktični del je opravil kemik Mirko Grešak, kako uvajamo učence v praktično delo z najpreprostejšimi sredstvi, pa je pokazal ped. svetovalec Tone Ljubič.

Seminarja za vzgojitelje v oddelkih za podaljšano bivanje učencev v šoli so se udeležili 103 prosvetni delavci, med katerimi so bili tudi ravnatelji, pomočniki in vzgojitelji nekaterih posebnih šol. Referate sta imeli ped. svetovalka Tončka Metelko in strok. delavka Pedagoškega inštituta tov. Hela Novak. Pomenili so se o potrebi teh oddelkov, pripravili na delo v njih, planirali dela, metodni organizaciji prostega časa in o diki učenja, o sprostitvi otrok, o smogoglabljanju dela v smislu moralne in estetske vzgoje učencev. Tov. R. Novak je govorila o telesnem in duševnem razvoju otroka od 1. do 8. razr., o razvojnih potrebah po gibanju in duševni rekreaciji, o kulturnih potrebah učencev in o pomenu utrjenosti za učenje.

Seminar učiteljev kombiniranega pouka je bil posebej na treh mestih. Pripravila in vodila je vse tri pedagog. svetovalka Pavla Zadobovšek. Obravnavali so organizacijske sposobnosti kombiniranega pouka, učiteljeve priprave nanj, učni proces in posebej didaktične principe pouka slovenskega jezika in oblike ustnega in pismenega izražanja.

Zakon o osnovni šoli in zakon o prosvetno pedagoški službi nalagata prosvetnim delavcem dolžnost, da se strokovno izpopolnjujejo; še bolj od zakonov pa terja to vsakdanja praksa. Omenjeni uspehi seminarjev bodo gotovo prispevali svoj delež pri izboljšanju pouka na naših osnovnih in srednjih šolah. To pa je bil njihov namen.

100-LETNI JUBILEJI OSNOVNIH ŠOL

O jubilejih osnovnih šol seznanjamo javnost in seveda prav posebno se prosvetne delavce, da vedo o nastanku in razvoju svoje šole in da ne bi prišlo do napaknih uditvev. Sestava je sestavljena iz skromni, zgolj informativni, ker bi bilo preobširno, če bi vsako šolo podrobneje obravnavali. Informativni so tudi zato, da šole lahko pripravijo jubilejne prireditve in seznanijo mladino in občane, pod kakšnimi pogoji je v njihovi vasi ali v mestu nastajala in se razvijala slovenska osnovna šola, zlasti v dobi germanizacije. Podrobnejše podatke o razvoju svoje šole lahko dobiti v Slovenskem šolskem muzeju v Ljubljani.

Ze pred začetkom redne šole je delovala zaslina šola v Sentvidu nad Ljubljano, v kateri je poučeval organizist in začasni učitelj Franc Volčič. 19. maja 1886 je bilo odprto prvo šolsko poslopje za redno šolo. Prvi učitelj je bil Matija Bernik, bil pa je istočasno tudi organist. Šola se je naglo širila, saj je bilo vedno več učencev. Ze leta 1875 je bila razširjena v dvorazrednico, leta 1884 pa sta bila, po predhodni dozidavi odprta še 3. in 4. razred. Šolsko poslopje je bilo letu temu še premajhno, zato so sezidali 1884. leta še drugo poslopje, kjer so uredili tudi šolski vrt. To poslopje so imenovali »mala šola na vrtu«, v nasprotju s prejšnjim poslopiem, imenovanim »velika šola«. Pouk je bil v obeh, toda sčasoma tudi v dve stavbi nista več zadostovali in tako so leta 1911 morali zgraditi novo šolsko poslopje. Po kapitulaciji stare Jugoslavije je najprej 13. aprila 1941 Sentvid zasedla italijanska vojska. V šoli ni bilo nobenih večjih sprememb. Poučevali so normalno, učiteljstvo je ostalo na svojih mestih. 30. aprila pa so prišli Nemci, ki so takoj uvedli nemški pouk z nemškimi učitelji. Ves čas okupacije je šolsko poslopje le delno služilo svojemu namenu. Šola je skoraj ves čas zasedala vojska. V njej je bila tudi bolnišnica in skladišče za municijo. Popolnoma je bila uničena šolska in učiteljska knjižnica, ves arhiv in mnogo učil. Med okupacije so poučevali nekatere učitelje in mladince skrivaj doma otroke v slovenskem jeziku branja in pisanja.

Solo za silo v Harijah je vodil Ivan Oblak, ekspozit v Harijah od leta 1889 do 1889. Pouk je bil v duhovnikovi hiši. Več let so se mislili na to, da bi zgradili šolsko poslopje. Ker pa je bila šolska občina premajhna in prevečna, so pričeli pobirati 30-odstotni dodatek na davek za zidanje šolskega poslopja. Od ustanovitve pa do leta 1903-4 so v hartijski šoli poučevali duhovniki. Šolsko poslopje so zgradili leta 1905. S tem letom je postala šola enorazrednica in je dobila prvega učitelja. V letih 1914-15 je postala dvorazredna.

Začetek zaslinske šole pri sv. Jerdu nad Laškim — Sedražu je bil leta 1805. Poučeval je župnik Ivan Legat, za njim pa še nasledniki do leta 1835, ko je bila za šolske namene prirejena učilnica v kaplaniji. 1. marca 1886 je bila odprta redna enorazrednica in nameščen učitelj Jožef Suta. Leta 1896 je postala šola dvorazrednica, drugo učilnico so najeli v kmečki hiši. Oktobra 1890 je bilo odprto novo šolsko poslopje, ki je imelo dve učilnici. Leta 1927 je bila šola razširjena v tri-, leta 1939 v štirirazrednico. Med nemško okupacijo je bil v kraju nemški pouk, katerega je vodilo nemško učiteljstvo, dokler ni bilo enorazredno šolsko poslopje s tremi učilnicami, pisarno in družinskim stanovanjem 30. aprila 1944 požgano.

Leta 1866 je župnik Luka Stanovnik v Zalni poučeval otroke dvakrat tedensko poleg verouka še računanje, pisanje in branje. Naslednjega leta so zgradili šolsko poslopje in pričeli z rednim poukom. Prvi šolski okoliš je obsegal vasi: Blato, Gatino, Malo in Veliko Mlačevo, Boštjansko vas, Zagrode, Pleševico, Zalno in Luče. Prvi učitelj na tej šoli je bil Jožef Jerom. Prva spričevala, ki so se imenovala »Zaznamek prireditelj in napredka«, so bili tiskani v Ljubljani v slovenskem jeziku. Sklepi 1. šolskega leta je bil 30. avgusta 1867. Podpisana sta v katalogu Mihael Vindišer, vodja in katehet, ter Jožef Jerom, učitelj. V rubriki »Začetek šolanja« je pri učencih naveden datum 12. novembra 1866. Zato je upravičena domneva, da je bila šola dozidana že leta 1866, ko se je pouk že pričel, odprli pa so jo šole naslednje leto. Poleg nravnosti, zmožnosti in prizadevanosti so učence ocenjevali

še iz naslednjih predmetov: krščanski nauk, branje, zlogovanje, poštevanje, pisanje, sadjereja (za dečke) in pletenje (za deklice). Ker pa je število šolobozveznih otrok vedno bolj naraslo, se je pokazala potreba po novi stavbi, ki je bila zgrajena leta 1909 in istočasno razširjena v dvorazrednico. Sirili so jo vse do leta 1937, ko je šola postala petrazredna.

V Smartnem pod Smarno goro je po ustinem izročilu začel prvi prostovoljno poučevati v nedeljski šoli Matevž Gradnik že leta 1824. znan kot prior Faust. Pouk je imel v svoji hiši imenovani »Puščava«.

Otroke je poučeval v branju, pisanju in nekoliko tudi v računanju. Tak pouk je trajal do leta 1837. Kdo je kasneje poučeval, ni znano. Ko je bilo 7. maja 1886 zgrajeno šolsko poslopje z eno učilnico in stanovanje za učitelja, so pričeli z rednim poukom. Prvi redni učitelj je bil Lovrenc Arko, ki je bil iz Sodražice. Poleg učiteljske službe je opravljal tudi službo organista in cerkvenika, za kar je prejemal 210 gl. letne plače. Iz leta v leto je naraslo število šolobozveznih otrok in prvotno šolsko poslopje ni več zadostovalo. Leta 1893 so pričeli priprav-

ljati načrte za razširitev, čemur pa so občani zelo nasprotovali. Šele potres leta 1895 je posegel vmes, ker je bilo šolsko poslopje tako uničeno, da ni bilo več uporabno, zato so leta 1898 pričeli z redno gradnjo novega šolskega poslopja. Leta 1893 so šolo razširili v dvorazrednico, ki se je širila do leta 1940, ko je postala šestrazredna.

Osnovna šola Bojanci je bila ustanovljena leta 1866 ter je prenehala delovati 1963-64 zaradi premajhnega 1956. št. 20.

OPOMBE:

1. Zgodovinski razvoj posameznih šol je v članku podan po preverjenih izvirih iz šolskih kronik v Slovenskem šolskem muzeju.
2. Učiteljski tovariš. leto 1844, str. 303, leto 1865, str. 224.
3. Prosvetni delavec L. VII leto 1965, št. 29.
4. Postojnsko okrajno glavarstvo, V. Postojni 1889, str. 102.
5. Učiteljski tovariš L. VII, leto 1887, št. 10.
6. ŠAL (škofjiski arhiv Ljubljanski).
7. Josip Novak: Učitelji in učiteljice na bivšem Kranjskem pred letom 1869.

SLAVICA PAVLIC

KURIRČKOVE NAGRADE

Lani, ob dvajseti obletnici osvoboditve, je uredništvo KURIRČKA razpisalo natečaj PRED DVAJSETIMI LETI PRI NAS. Z natečajem smo želeli zbuditi pri učencih zanimanje za dogodke ob osvoboditvi domovine, pomagati učiteljem ob proslavah osvoboditve in vnesti nekaj pestrosti v šolsko delo v jubilejnem letu. Želeli smo zbuditi zanimanje za KURIRČKA tudi na tistih šolah, ki imajo v primeri s številom učencev premalo naročnikov.

Odziv na natečaj je bil velik, saj smo dobili skoraj 900 prispevkov, nekatere šole pa so izdelale lepe zbornike, v katerih so učenci z risbo, s fotografijo in z besedo prikazali osvoboditev svojega kraja.

Ob zaključku natečaja je uredniški odbor razdelil med šole, naročnike in poverjenike nagrade in skupni vrednosti 1.500.000 starih dinarjev. Šole ali posamezni razredni kolektivi so prejeli 25 večjih nagrad, posamezni učenci so dobili 38 nagrad, poverjeniki pa za prizadevanje pri širjenju KURIRČKA 27 nagrad.

Seznam nagradencev je objavljen v 7. številu KURIRČKA in v listu TV 15.

V 7. številku KURIRČKA je objavljen tudi nov natečaj, ki ga razpisuje uredništvo ob petindvajseti obletnici vstaje. Učitelji, vzpodbudite učence, da se bodo tudi na drugi natečaj odzvali v taki meri, kakor so se na prvega! Priporočite učencem KURIRČKA in uporabljajte našo revijo pri svojem učnem in vzgojnem delu! Z gradivom, ki ga pripravljamo za naslednji letnik, vam bomo še posebej skušali pomagati pri vašem delu v razredu.

Uredništvo

PROSVETNI DELAVEC

List izdaja republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije — izide štiri- najstnevno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2, telefon 313-722, int. 363 — Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1, telefon 22-284 — Poštni predal 355-VII — Letna naročnina za posameznike 1.000 din (10 ND), za šole in ustanove 2.000 din (20 ND) — Številka tek. računa 953-8-16 — Tisk CZP »Ljudska pravica«

Osnovna šola Rimske Toplice razpisuje mesto

UČITELJA SLOVENSKEGA JEZIKA (dipl. PRU ali P).

Stanovanje samsko ali družinsko v bloku.

Nastop službe takoj.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Državna založba Slovenije

Prosvetne delavce opozarjamo na naslednje knjige:

Dr. Vid Pečjak: POGlavJA IZ PSIHOLoGIJE
Roman Oberlinter: KAKO POMAGATI SLABŠIM UČENCEM

Jože Žabkar: VEJE IN NALoGE IZ MATEMATIKE ZA ŠESTI RAZRED

Mitja Vidic: ROKOMET

Gene Kopčavar: JEZIKOVNA VADNICA

IZ SAMOPOMOČI prosvetnih in znanstvenih delavcev

Naša pisarna je razposlala te dni svojim članom letno poročilo. V njem so našeta imena v letu 1965 umrlih članov, vsega skupaj z dvojniki vred 63 smrtnih primerov.

Sledi obračun za poslovno leto 1965, kakor tudi višina prispevka za poslovno leto 1966. Do konca leta 1965 smo izplačevali posmrtnino v višini 60.000 st. din = 600 n. dip, letos pa bo 750 n. din.

V poročilu smo razpisali med članstvom anketo, če so za dvig posmrtnine na 1000 n. din. Po sedanjih rezultatih bo velika večina članov za ta predlog. O njem bo sklepal letošnji občni zbor, veljal pa bo šele v letu 1967, če bo sprejet.

Občni zbor bo razpravljal tudi o predlogu uprave, da se pomakne

pristopna življenjska doba od dosedanjih 35 let s 100% posmrtnino na 40-letno življenjsko in da se zaključni sprejem s 50. leti življenjske dobe z 80% posmrtnino. Po vstopu po 40. letu bi se znižala posmrtnina letno za 2%, kar bi se pa z doplačilom lahko uredilo v 100%.

Letos bo občni zbor Samopomoči v nedeljo, 6. marca ob 9. uri v osnovni šoli Majde Vrhovnik v Ljubljani, Gregorčičeva ulica. Spored običajen. Vse člane vlijudno vabimo.

Tovarišica, ki bereš te vrstice, ali si že član te vzajemne stanovske podporne organizacije? Če še nisi, javi se najbližjemu poverjeniku ali pa upravi v Ljubljani, Gosposka 3.